

FSM İlmî Araştırmalar
İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi
FSM Scholarly Studies
Journal of Humanities and Social Sciences
Sayı/Number 3 Yıl/Year 2014 Bahar/Spring
© 2014 Fatih Sultan Mehmet Vakif Üniversitesi

<http://dergi.fsm.edu.tr>

Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri

Şaban Kayıhan *
Mustafa Ünlütepe **

Özet

Vekâlet sözleşmesinin kendine özgü sona erme sebepleri, tek taraflı sona erdirme (azil ve istifa), ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas olarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 512 ve 513. maddelerinde düzenleme altına alınmıştır. Çalışmamızda TBK'nin söz konusu hükümleri göz önünde bulundurularak, vekâlet sözleşmesinin sona ermesi ve buna bağlı sonuçlar hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vekâlet Sözleşmesi, Tek Taraflı Sona Erdirme, Azil, İstifa, Ölüm, İflas.

Sui Generis Dissolution Reasons of Contract of Mandate

Abstract

Sui generis dissolution reasons of contract of mandate which are unilateral dissolution (dismissal and resignation), death, loss of capacity and bankruptcy are regulated in articles 512 and 513 of Turkish Code of Obligations No. 6098. In this study, information will be given about dissolution of contract of mandate and results thereof in the light of aforementioned provisions of Turkish Code of Obligations No. 6098.

Keywords: Contract of Mandate, Unilateral Dissolution, Dismissal, Resignation, Death, Bankruptcy.

* Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakif Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı, İstanbul/Türkiye, skayihan@fsm.edu.tr

** Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Sakarya/Türkiye, munlutepe@sakarya.edu.tr

Giriş

Vekâlet sözleşmesi ile vekil, nispeten bağımsız şekilde, vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun bir sonuca yönelen iş veya işlemi, özenli olarak yerine getirme borcunu yüklenir¹. Vekilin, bir başkasına ait bulunan bir iş veya işlemi zaman kaydına tabi olmaksızın, yerine getirmesinde, sonucun elde edilmemesi riski, vekâlet verene aittir. Sözleşmede kararlaştırılmış olması veya teamülün varlığı halinde, vekâlet veren, ücret ödeme borcu altına girer².

Vekâlet sözleşmenin akdedilmesinde vekilin mesleki bilgi ve yeteneğinin esas alınması, bizzat ifa ve sır saklama borcunun varlığı göz önünde bulundurulduğunda, vekil ile vekâlet veren arasındaki güven ilişkisi belirginleşir³. Vekilin iş görme borcunun kişisel niteliği ve güven ilişkisinin varlığı, vekâlet sözleşmesinin sona ermesine ilişkin bazı özel sebeplerin düzenleme altına alınması yönüyle de

- 1 Bkz. Heinrich Honsell, *Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil*, 5. überarbeite Auflage, Bern, 1999, s. 288; Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Cilt II*, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul, Vedat, 2010, s. 356; Cevdet Yavuz/Burak Özen/Faruk Acar, *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*, 9. Baskı, İstanbul, Beta, Ekim 2011, s. 522; Aydın Zevkliler/Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, 13. Bası, Ankara, Turhan, 2013, s. 590; Şebnem Akipek, *Alt Vekâlet*, Ankara, Yetkin, 2003, s. 31; Fahrettin Aral, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, 8. Baskı, Ankara, Yetkin, 2010, s. 393; Suat Sarı, *Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi*, İstanbul, Beşir, 2004, s. 36; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Cilt 2*, İstanbul, Vedat, 2010, s. 238; Mustafa Alper Gümüş, *Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu*, İstanbul, Beta, 2001, s. 12; Şahin Akıncı, *Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Konya, Sayram, 2004, s. 3; Turgut Akıntürk/ Derya Ateş Karaman, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Özel Borç İlişkileri*, Onsekizinci Baskı, İstanbul, Beta, 2012, s. 315; Erden Kuntalp/Nami Barlas/Ahu Ayanoğlu Moralı/Pelin İştınan Çavuşoğlu/Mehtap İpek/Mert Yaşar/Sedef Koç, *Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na İlişkin Değerlendirmeler*, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2005, s. 247.
- 2 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 364-365; Honsell, *a.g.e.*, s. 288; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 526-527; Necip Bilge, *Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri*, Ankara, BTHAE, 1971, s. 287-288, 297; Şakir Berki, *Borçlar Hukuku, Özel Hükümler*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1973, s. 157-158; Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, İstanbul, Filiz, 1992, s. 391; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 597-598; Aral, *a.g.e.*, s. 397; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 247-248; Akıncı, *a.g.e.*, s. 6-8; Sarı, *a.g.e.*, s. 8-9, 22; Akipek, *a.g.e.*, s. 35-36, 39 vd.; Akıntürk/Ateş Karaman, *a.g.e.*, s. 315-316; Doğan Şenyüz, *Borçlar Hukuku, Genel ve Özel Hükümler*, 5. Baskı, Bursa, Ekin, 2011, s. 386-387; Murat Canyürek, "Özellikle 'Maddi Fiillere İlişkin Vekâlet' Yönünden Vekâlet Sözleşmelerinin Bazı Özellikleri", *Argumentum*, Mayıs 1991, Cilt 1, Sayı 10, s. 142 vd.
- 3 Vekâlet sözleşmesinin güven ilişkisine dayandığı yönünde bkz. Honsell, *a.g.e.*, s. 288; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 613; Bilge, *a.g.e.*, s. 282; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 245; Sarı, *a.g.e.*, s. 27 vd.; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 591; Gümüş, *Özen Borcu*, s. 34 vd.; Emre Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi*, Ankara, Seçkin, 2007, s. 20 vd.; Bkz. Yargıtay HGK, E. 2007/13-642, K. 2007/704, T. 3.10.2007, *Kazancı İçtihat Bankası*; Yargıtay HGK, E. 2007/13-305, K. 2007/313, T. 30.5.2007, *Kazancı İçtihat Bankası*; Yargıtay 1. HD, E. 2008/1538, K. 2008/5664, T. 6.5.2008, *Kazancı İçtihat Bankası*.

kendisini gösterir⁴. Bu çerçevede, vekâlet sözleşmesinin kendine özgü sona erme sebepleri, tek taraflı sona erdirme, ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas olmak üzere 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 512 ve 513. (818 sayılı Borçlar Kanunu [eBK] m. 396 ve 397) maddelerinde düzenleme altına alınmıştır.

Çalışmamızda da vekâlet sözleşmesinin kendine özgü sona erme sebepleri olan söz konusu, tek taraflı sona erdirme, ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas üzerinde durulacaktır.

I. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNE BAĞLI ÖZELLİKLER

A. Borç ve Borç İlişkisinin Sona Ermesi

Borç kavramı, taraflar arasında kurulan borç ilişkisini (geniş anlamda borç) ve geniş anlamda borçtan doğan, bir şeyin verilmesi, yapılması ya da yapılması teşkil eden münferit bir edimi yerine getirme yükümlülüğünü (dar anlamda borç) ifade eder⁵. Söz konusu borç ve borç ilişkisi ayrımı, sona erme bakımından da sonuç doğurur. Nitekim geniş ve dar anlamıyla borç ilişkisinin sona erme nedenleri ve buna bağlanan sonuçlar farklılık gösterir. Bir borcun sona ermesi, ilişkin olduğu borç ilişkisinin de sona ermesini sağlamaz. Borç ilişkisinin sona erebilmesi için bu ilişkiden doğan tüm borçlar sona ermeli ve bu ilişkiden, yeni alacakların meydana gelmesi de söz konusu olmamalıdır⁶. Geniş anlamda borcu sona erdiren sebepler, borç ilişkisinden doğan bütün borçların ifa edilmesi, bozma sözleşmesi, fesih, dönme, sürenin tamamlanması, geri alma ve iptal olarak

4 Bilge, *a.g.e.*, s. 300; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 613; Sarı, *a.g.e.*, s. 58 vd.; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 563; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 245, 376-377; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 592; Akipek, *a.g.e.*, s. 74; Eraslan Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması*, Ankara, 1997, s. 663; Murat Canyürek, "Özellikle 'Maddi Fiillere İlişkin Vekâlet' Yönünden Vekâlet Sözleşmelerinin Bazı Özellikleri", *Argumentum*, Temmuz 1991, Cilt: 1, Sayı: 12, s. 184.

5 Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlemi Sözleşme*, 4 Üncü Bası Dan 5 İnci Tıpkı Bası, İstanbul, Filiz, 2010, s. 5; M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt-1*, 10. Bası, İstanbul, Vedat, 2012, s. 3; Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1*, 2. Bası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1976, s. 15-16; S. Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, İstanbul, Filiz, 1993, s. 5 vd.; O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I*, İstanbul, Beta, 2012, s. 7 vd.; Şaban Kayıhan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2014, s. 53; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Ankara, Yetkin, 2014, s. 21 vd.; Haluk Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Onuncu Bası, İstanbul, Beta, 2011, s. 6-7; Aytekin Ataay, *Borçlar Hukukunun Genel Teorisi*, Dördüncü Bası, İstanbul, Der, 1986, s. 31-32.

6 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, *a.g.e.*, s. 984; Kenan Tunçomağ, *Borçlar Hukukunun Genel Esasları*, İstanbul, 1971, s. 450; Antalya, *Borçlar Genel*, s. 9-10; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Genişletilmiş 14. Bası, Ankara, Turhan, Temmuz 2011, s. 807; Ataay, *a.g.e.*, s. 34; Nomer, *a.g.e.*, s. 273.

karşımıza çıkar⁷. TBK'nin 131 vd. (eBK m. 113 vd.) maddelerinde, borcun sona erme sebepleri; ibra, yenileme, birleşme, ifa imkânsızlığı ve takas olmak üzere tayin edilmiştir. Esas itibarıyla, borcu sona erdiren sebepler de söz konusu hükümlerde sayılanlarla sınırlı değildir⁸.

Bir borç ilişkisinin ani veya sürekli olarak nitelendirilmesi, sona erme bakımından da önem taşır. Bir sözleşmenin ani veya sürekli edimli olduğunun tayin edilmesinde ileri sürülen bir görüş⁹, asli edimin ani veya sürekli olması göz önünde tutulmasını ve bu şekilde zamana yayılıp devam edip etmediğinin belirlenerek sonuca ulaşılmasını; bir diğer görüş¹⁰ ise edim sonucunun, alacaklının ifadaki çıkarının dikkate alınması gerektiğini kabul etmektedir.

Vekâlet sözleşmesinin, ani ve sürekli borç ilişkisi niteliği bakımından da farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş¹¹, vekâlet sözleşmesiyle vekilin, vaat edilen bir işin veya işlemin yapılmasına ilişkin olarak faaliyette bulunmayı üstlenmesi ve bunun sürekli bir faaliyeti gerektirmesinden hareketle, her zaman için bir sürekli borç ilişkisi kuracağını benimsemektedir. Bir diğer görüş¹² ise vekâlet sözleşmesinin, hem sürekli, hem de ani edimli borç ilişkisine konu olabileceğini ifade etmektedir.

İş görme borcunun ifa edilmesi de vekâlet sözleşmesini sona erdirir. İfadan sonra, azil, istifa, ölüm, ehliyetin kaybedilmesi veya iflasın beklenmesine yer yoktur. Vekilin gereği gibi vekâletin yöneldiği sonucu elde etmiş olması halinde, vekilin özen borcuna uygun davranıp davranmadığının araştırılmasına da gerek kalmaz. Vekilin gerekli özeni göstermiş olmasına rağmen, başarılı sonucun elde

7 Andreas von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt: 1-2*, Cevat Edege (Çev.), Ankara, Yargıtay Yayınları, 1983, s. 637 vd.; Hüseyin Hatemi/Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, İstanbul, Vedat, 2011, s. 301; Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 539-540, dn. 1; Antalya, *Borçlar Genel*, s. 9-10; Nomer, *a.g.e.*, s. 273; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, s. 807-808; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, *a.g.e.*, s. 984; Ataay, *a.g.e.*, s. 34; Eren, *a.g.e.*, s. 1257 vd.; Tunçomağ, *a.g.e.*, s. 450 vd.

8 Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 541; Nomer, *a.g.e.*, s. 273; Sarı, *a.g.e.*, s. 39.

9 Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Vedat, 2007, s. 164, dn. 24; Gümüş, *Özen Borcu*, s. 23.

10 Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku*, s. 40-41; Özer Seliçi, *Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1976, s. 7; Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 11; M. Turgut Öz, *İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi*, İstanbul, Kazancı, 1989, s. 14; Sarı, *a.g.e.*, s. 43-44.

11 Gümüş, *Özen Borcu*, s. 24; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 240.

12 Seliçi, *a.g.e.*, s. 27; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 593; Hatemi/Serozan/Arpacı, *a.g.e.*, s. 432; Akıncı, *a.g.e.*, s. 6; Aral, belirli bir işin görülmesini amaçlayan vekâletler hariç olmak üzere, taraflar arasında, vekâlet sözleşmesiyle devamlı borç ilişkisine benzer bir ilişki doğacağını belirtmektedir. Aral, *a.g.e.*, s. 394; Sarı, vekâlet sözleşmesinin çoğu kez sürekli borç ilişkisi olarak ortaya çıkacağını; ancak çok ender de olsa, bazı vekâlet sözleşmelerinin ani edimli borç ilişkisi niteliği taşıyabileceğini kabul etmektedir. Sarı, *a.g.e.*, s. 43 vd.; Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesi*, s. 33-34.

edilememiş olması halinde, vekâlet gereği gibi ifa edilmiş olur; ancak vekilin gerekli özeni göstermemiş olması durumunda, iş görme borcu ortadan kalkarak, tazminat ödeme borcuna dönüşür¹³.

Vekâlet sözleşmesi bakımından öngörülmüş bulunan tek taraflı sona erdirme, ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas şeklindeki sona erme sebeplerinin, vekâlet sözleşmesinden doğan borç ilişkisinin tümünü mü yoksa iş görme borcunu mu sona erdirdiği noktasında doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş¹⁴, söz konusu sebeplerin, sadece iş görme borcunu ortadan kaldırdığını kabul etmektedir. Buna göre, iş görme borcu ortadan kalksa bile vekâlet verenin sözleşme konusu işe ilişkin olarak hesap verilmesi ve alınanların iadesi, vekilin vekâlet verenden masraf ile ücret ödenmesini ve zararının tazminini talep etme hakkının devam etmesi nedeniyle, vekâlet sözleşmesinin sona ermesi, ancak muaccel hale gelmiş bulunan söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle mümkün olabilir. Bir diğer görüş¹⁵ ise bu halde, borç ilişkisinin sona erdiğini benimsemektedir. Buna gerekçe olarak, bir borç ilişkisinden doğan bazı dar anlamda borçların, borç ilişkisinin sona ermesine rağmen devam etmesi ya da sona erme anında muaccellik kazanmasının mümkün olduğu, her dar anlamda borcun da borç ilişkisinden ayrı olarak kendine özgü sona erme sebeplerinin var olduğu gösterilmekte ve vekâlet sözleşmesinin sona ermesinin, devam eden bazı dar anlamda borçların, sözleşmeden doğmuş olma niteliğini ortadan kaldırmayacağı ifade edilmektedir.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında, vekâlet sözleşmesinin sona erebilmesi için sözleşmeden doğan tüm borçların yerine getirilmiş olması gerektiği sonucuna ulaşmış¹⁶; daha eski tarihli bir kararında ise azil ile sürekli borç ilişkisinin sona

13 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 617 vd.; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 563; Akipek, *a.g.e.*, s. 74; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 184.

14 Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 130 vd.

15 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 608; Seliçi, *a.g.e.*, s. 135; Bilge, *a.g.e.*, s. 300; Akıncı, *a.g.e.*, s. 58; Akipek, *a.g.e.*, s. 76; Sarı, *a.g.e.*, s. 42-43.

16 Yargıtay, vekilin hesap verme borcunu yerine getirmediğinden, vekâlet sözleşmesinin sona ermediği sonucuna ulaşmış olduğu kararında şu cümlelere yer vermiştir: "... *Borcun sona ermesi ile borç ilişkisinin sona ermesi farklı hukuki durumlardır. Vekilin hesap verme, müvekkilin hesap sorma yükümlülük ve hakları süreklilik arz etmektedir. Vekâlet ilişkisi devam ettiği sürece ve hatta vekâlet ilişkisi sona erdikten sonra dahi hesap verme borcu devam eder. Hesap verme ve hesap sorma borcunun sürekli olması zamanlaşımının işlemlerini engeller.*

Alacak doğduğu andan itibaren zamanlaşımı işlemeye başlar ancak, burada önemle üzerinde durulması gereken bir husus var ki o da, alacağın da alacaklı tarafından bilinmesi gerektiği hususudur. Eldeki davada, davacı; vekili tarafından taşınmazların satıldığını bilmediğinden ve davalı da hesap verme borcunu kendiliğinden yerine getirmek suretiyle, alacağın varlığından davacıyı haberdar etmediğinden, zaman aşımı taşınmazların satış tarihinden itibaren değil, davacının taşınmazların satıldığını öğrenme tarihinden, yani bu alacağından haberdar olduğu andan itibaren işlemeye başlayacaktır.

Öteki deyişle, alacağın varlığını bilmemesi durumunda, vekil eden alacağımı, vekalet ilişkisinin devam ettiği veya vekilin hesap verme yükümlülüğü devam ettiği sürece her zaman ve-

erdiğini belirleyerek, evvelce mevcut bulunan avukatlık ücretinin talep edilmesi yönündeki alacak hakkının, azil ile birlikte muaccel hale geldiğini ifade etmiştir¹⁷.

B. Vekilin İşi Yapmaya Devam Etmesi

TBK'nin 514. (eBK m. 398) maddesinde vekilin sözleşmenin sona erdiğini öğrenmeden önce yaptığı işlerden, vekâlet veren ya da mirasçıların sözleşme devam ediyormuş gibi sorumlu olduğu öngörülmüştür¹⁸.

Hüküm uyarınca, irade beyanının etki doğurabilmesi için hâkimiyet altına girmesi yeterli olmayıp, beyanın içeriğinin öğrenilmesi gerekir. Bu bakımdan, sona ermeyi bilmeyen iyi niyetli vekilin korunması amacıyla, sona ermeyi öğrendiği

kilden isteyebileceğinden; vekil de vekâleti dolası ile eline geçen parayı müvekkile ne zaman vermesi gerektiğini bilebilir ve bilmek zorunda olup, müvekkilin ayrıca bir talepte veya ihtarda bulunmasına hacet olmaksızın, talep edilmese de müvekkile hesap vermek zorunda olduğundan davacının kendisine bildirilmeyen taşınmaz satışını öğrenme tarihi zamanaşımının başlangıcına esas alınacaktır.

Diğer taraftan, somut olayda taşınmazlar satılmış olmakla birlikte, vekil tarafından vekil edene hesap verilmediğinden vekâlet akdinin sona erdiğinden söz edilemez. Bununla birlikte vekâlet akdinin sona erdiğinden söz edebilmek için vekâlet akdi kapsamındaki tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi, vekilin yukarıda açıklanan sorumluluklarını yerine getirmesi ve sonucunda da vekil edenin, vekili açık ya da zımni olarak ibra etmesi gerekmektedir.

Eldeki dava, davacının satışları öğrendiği yıl içinde 19.10.2007 tarihinde açılmıştır.

Hal böyle olunca, eldeki davanın, davacının alacağını öğrendiği tarihe göre beş yıllık zamanaşımı süresi içerisinde açılmış olmakla, süresinde açıldığının kabulü gerekir...” Yargıtay HGK, E. 2011/13-161, K. 2011/276, T. 4.5.2011, Kazancı İçtihat Bankası.

- 17 “... sebep gösterilmeksizin gönderilen 30.4.1976 tarihli azilname ile vekalet ilişkisinin sona erdiği taraflar arasında çekişmesizdir. Hukuk kurallarına uygun sonuca ulaşabilmek için fesih ihbarının (azlin), dava konusu avukatlık ücret alacağına etkisinin de tartışılması gerekir. Kural olarak fesih ihbarı, muhataba tebliğ edilmekle taraflar arasındaki sürekli asli edimi (iş görme borcunu) sona erdirmekle beraber, tüm borç ilişkisini hukuk sahasından silmez. Tarafların sözleşmeden doğan yan yükümlülüklerinin (görölmüş işin hesabını verme ve ücreti ödeme gibi) meydana getirdiği dar anlamdaki borçlar devam eder (Haluk Tandoğan-age-380, 381) (Özer Seliçi-age-118). Bu nedenle azil ile birlikte, taraflar arasında Avukatlık Yasasının 174. maddesi uyarınca (haksız azil halinde avukatın ücretin tamamını isteme hakkı) yani yasal cezai şart niteliğindeki borç (dar anlamda) devam eder. İşte azle rağmen, dar anlamda bir borç olarak devam eden avukatlık ücret alacağına azlin tesiri, onu ödenmesi gerekli (muaccel) borç haline getirmesidir. O halde azlin asıl amacı temsil yetkisinin geri alınması suretiyle sürekli borç ilişkisini sona erdirmektir. Bu nedenle dar anlamda bir borç niteliğinde bulunan (vekilin) ücret alacağı, azil ile meydana gelmiş bir borç niteliğinde değildir. Çünkü ücret borcu aslında azilden evvelde vardı ve ancak azil onu muaccel hale getirmiştir...” Yargıtay 4. HD, E. 1980/1600, K. 1980/6365, T. 15.5.1980, Turgut Uygur, *Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, Cilt 8, 3. Baskı, Ankara, Seçkin, 2010, s. 9029-9030.

- 18 “... Davacı tarafından gönderilen 2.4.1970 günlü azilname sözleşme düzenlendikten sonra 9.4.1970 gününde vekile tebliğ edilmiştir. Satış vaadi azlin tebliğinden önce yani vekilin yetkili bulunduğu sırada yapılmış olması nedeniyle geçerlidir ve bu sözleşme müvekkili bağlar...” Yargıtay 13. HD, E. 1978/2147, K. 1978/2297, T. 16.5.1978, Kazancı İçtihat Bankası.

tarihe kadar yapacağı işlemler geçerli olur ve bu şekilde, yapmış olduğu işlemlerle, vekâlet vereni, hak sahibi veya borçlu hale getirebilir¹⁹. Ancak söz konusu hüküm, vekâlet sözleşmesinin, vekilin tek taraflı beyanı ile sona erdirilmesi halinde uygulanma imkânı bulmaz²⁰.

Sona ermeyi öğrenmiş bulunan vekilin, yapmış olduğu işlemler, vekâlet veren veya mirasçılarla bağlamaz, vekâletsiz iş görme hükümleri tatbik alanı bulur. Vekilin sona ermeyi bildiği, diğer bir ifade ile kötüniyetli olduğunun ispatlanmasında, ispat yükü, vekâlet veren ya da mirasçısı üzerindedir²¹. Vekilin sona ermeyi bilmemesine rağmen, işlem yapmış olduğu üçüncü kişinin sona ermeyi bilmesi veya bilmesinin gerekmesi halinde de yapılan işlem vekâlet vereni veya mirasçıların icazet vermedikçe bağlamaz²².

- 19 Vekilin, hâkimiyet alanına girmiş bulunan tek taraflı sona erdirmeye beyanını öğrenmekte ihmâl göstermesi ve iş görmeye devam etmesi, kendi kusurlu davranışı nedeniyle hak iddia etmesine sebep olacağından, belirtilen sonucu ortaya çıkarması mümkün değildir. H. Becker, *İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm, Çeşitli Sözleşme İlişkileri, Madde: 184-551*, A. Suat Dura (çev.), Ankara, Yargıtay Yayınları, 1993, s. 734; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 393; Sarı, *a.g.e.*, s. 259 vd.
- 20 Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 567; Sarı, taraflar arasında dengenin sağlanması açısından hareketle, istifa hakkının etkilerini doğurmaya başlayacağı anın, bunun vekâlet veren tarafından öğrenilmesi olduğunun kabul edilmesi gerektiğini benimsemektedir. Sarı, *a.g.e.*, s. 265.
- 21 Becker, *a.g.e.*, s. 734; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 567; Bilge, *a.g.e.*, s. 303; Akıncı, *a.g.e.*, s. 130; "... Eldeki davada da tapu sicil müdürlüğünde yasanın aradığı geçerlilik koşuluna uygun, karşılıklı uygun iradeleri içeren ipotek sözleşmesi kurulmuştur. Sözleşmede borçlu tarafı vekalet görevi sona eren vekilin tevkil yoluyla yetkili kıldığı kişi temsil etmiştir. İlk vekalet verilen kişi vekaletnameden azil keyfiyeti kendisine bildirilmesine rağmen, bu vekaletnamedeki tevkil yetkisini kullanarak, hukuken bağlayıcılığı kalmayan vekaletnameyi tevkil etmiştir. Bu durumda tevkil ile oluşan vekaletnamenin önceki vekalet ilişkisini sona erdiren asili bağlaması söz konusu olamaz, ancak tapuda onun adına işlem yapılmış olup bu vekaletsiz iş görme olarak nitelendirilebilir. Dış ilişkiyi oluşturan kişinin temsil yetkisinin bulunmaması az yukarıda açıklanan akdin tamamlanabilir unsurlarındandır. Borç altına sokulan kişinin onayı ile ipotek sözleşmesi geçerli hale diğer bir anlatımla taraflarını bağlayıcı hale gelebilir. Davacının sözleşmenin geçersizliğini ileri sürerek eldeki davayı açması karşısında sözleşmedeki tamamlanması gereken eksikliğin giderilmeyeceği açıktır. Sonuç olarak, davacının vekile ve üçüncü kişilere bildirerek ortadan kaldırdığı vekalet ilişkine dayanılarak kurulan ipotek sözleşmesinde hem temsilcinin temsil yetkisinin bulunmaması bu nedenle tarafları arasında bağlayıcı olmadığı hem de, üçüncü kişiye azlin bildirim noktasında bu yükümlülüğünü yerine getiren asili bağlayıcı bulunmadığı gerekçeleri ile davanın kabulü gerekirken..." Yargıtay 14. HD, E. 2005/5926, K. 2005/9546, T. 25.10.2005, Kazancı İçtihat Bankası.
- 22 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 642; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 567; Akıncı, *a.g.e.*, s. 130; "... somut olay değerlendirildiğinde temlik tarihinden önce vekilin azledildiği sabittir. Her ne kadar azilname-nin vekile tebliğ edilmediği görülmekte ise de davacı ile vekil kıldığı Saniye'nin bir süre birlikte yaşadıkları özellikle taşınmazı temellük eden davalı Emine'nin Saniye'yle (vekil) yakın arkadaş oldukları, tanık beyanlarına göre azil keyfiyetinden ikisinin de haberdar oldukları davacı tarafın gösterdiği tanıkların müşahhas, olaylara dayalı yeminli bildirimleri ile tartışmasıdır. Buna karşın davalı tanıklarının azil yönünden bilgi bakımından hükme esas alınacak nitelikte ihtiyaca salih bir beyanları bulunmamaktadır. Esasen, vekalet dayalı olarak bir taşınmaz

Yargıtay vermiş olduğu kararlarında, vekilin ve işlem yapılmış bulunan üçüncü kişinin sona ermeyi bilip bilmediğinin araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır²³. Diğer yandan, bir kararda, eBK m. 398 hükmünün, vekâlet veren ile vekil arasındaki iç ilişki bakımından tatbik alanı bulacağı ve dış ilişkide, eBK m. 37 hükmü uyarınca hareket edileceği belirtilmiştir. Aynı kararda, vekâlet verenin, tek taraflı olarak vekâlet sözleşmesine son vermesi ve vekilin, sona ermeyi öğrenmemiş olması halinde, yapılmış bulunan işlem geçerli olarak kabul edilmiş ve azil beyanının, Tapu Sicil Müdürlüğü'ne bildirilmesinin de üçüncü kişinin kötü-niyetli olduğu sonucunu ortaya çıkarmayacağı kabul edilmiştir²⁴.

alıcısının Tapu Sicil Müdürlüğünden azil defterinde herhangi bir azlin olup olmadığını araştırması gayet normal iken davalı Emine'nin hem buradan hem de noterden soruşturma yapması dikkat çekici olup. Türk Medeni Kanununun 1024. maddesinde belirtilen keyfiyeti bilen ve bilmesi gerekli olan kişi konumunu kamufla etme amacına yönelik uğraşlar olduğu kabul edilmiştir...” Yargıtay 1. HD, E. 2009/13795, K. 2010/1304, T. 10.2.2010, Kazancı İçtihat Bankası.

23 *“... vekilin, vekil edenin ölümünü, başka bir deyişle vekalet yetkisinin sona erdiğini bilerek işlem yapmış olması durumunda, anılan işlemin yolsuz tescil niteliğini taşıyacağı ve ilk el konumundaki davalının TMK'nin 1023. maddesinin koruyuculuğundan yararlanamayacağı açıktır. Ne var ki mahkemece; vekilin, satış işleminden önce vekil eden davacıların miras bırakanının öldüğünü bilip bilmediği yönünden hükme yeterli bir soruşturma gerçekleştirilmemiştir.*

Hal böyle olunca, vekil A.D.'m kendisine vekalet veren davacıların miras bırakanı K.Ç.'nin satış işleminden önce öldüğünü bilip bilmediği araştırılarak elde edilecek bulguların toplanmış ve toplanacak tüm delillerle birlikte değerlendirilmesi, ölümü bilmediğinin anlaşılması halinde ise, ondan sonra davalının ölümden haberdar olup olmadığını tartışılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken...” Yargıtay 1. HD, E. 2008/1538, K. 2008/5664, T. 6.5.2008, Kazancı İçtihat Bankası; Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 1. HD, E. 2008/5335, K. 2008/10549, T. 21.10.2008, Kazancı İçtihat Bankası; Yargıtay 1. HD, E. 2010/7622, K. 2010/9411, T. 27.09.2010, Kazancı İçtihat Bankası; Yargıtay 13. HD, E. 1978/2147, K. 1978/2297, T. 16.5.1978, Kazancı İçtihat Bankası.

24 *“... vekaletten azledilen ve temsil yetkisinin kalkmış olduğunu öğrenen vekilin, bu durumu bilmeyen iyi niyetli üçüncü kişilerle kendisini vekil tayin eden kişiler adına yaptığı hukuki işlemler, vekil tayin eden ve mirasçıları için bağlayıcı olmaz...”*

Bu durumda Borçlar Yasasının 37 ve 396. maddelerinde açıkça vurgulandığı üzere temsil yetkisinin son bulması, vekilin yetkisiz temsilci haline gelmesi ve yaptığı işlemlerin bu nedenle geçersiz sayılması için, azil keyfiyetinin temsilciye ulaştırması gerekir. Buradan gidilerek temsilciye ya da üçüncü kişilere temsil yetkisinin geri alındığı, yöntemine uygun biçimde ulaştırılmadıkça bu yetkinin devam ettiği kabul edilir...

Bu durumda, teminat olarak ipotek karşılığı düzenlenen kredi işlemine davacının bizzat katılması nedeniyle azlettiği vekilinin yaptığı bu işlemde olurunun mevcut olduğu yadsınamaz. Kaldırılması istenen ipotek ise, bu kredi işleminin doğal sonucu olarak, teminat amacıyla kredi sözleşmesi ile aynı gün, vekil İsmail'in beyanı ve davalı bankanın katılımıyla tapuda gerçekleştirilmiştir...

Hal böyle olunca davacının azil keyfiyetini tapu sicil müdürlüğüne bildirmesine rağmen, bu husus araştırılmadan vekil aracılığıyla gerçekleştirilen ipotek işleminden dolayı, bu husus kendilerine bu işlemten önce usulünce bildirilmediğinden azil keyfiyetini bilmeyen ve bilmesi de gerekmeyen vekil ile üçüncü kişinin gerçekleştirdiği ipotek işleminin yukarıda yapılan açıklamaya karşısında geçerli olacağı kabul edilmelidir...” Yargıtay HGK, E. 2003/14-402, K. 2003/435, T. 25.6.2003, Kazancı İçtihat Bankası.

II. TEK TARAFLI SONA ERDİRME HAKKI (AZİL VE İSTİFA)

A. Hukuki Niteliği

eBK m. 396/1 hükmünde, vekâletten azil ve istifanın, her zaman mümkün olduğu öngörülmüştür. TBK'nin 512. maddesinde ise vekâlet veren ve vekilin, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebileceği belirtilmiştir. Vekâlet veren ve vekile tanınmış bulunan söz konusu sona erdirme hakkı, vekâlet verenin talimat verme hakkı ve vekilin talimata uymama hakkının bir görünümü olarak karşımıza çıkar²⁵. Bu şekilde, taraflara tek taraflı sona erdirme hakkı verilmesinde, vekâlet sözleşmesinin, vekil ile vekâlet veren arasındaki güven ilişkisine dayanmakta oluşu rol oynar²⁶. Ancak sözleşme tarafları arasındaki güven ilişkisinin ağır bastığı hekimlik ve avukatlık gibi mesleklerin icra edilmesi dışında, ekonomik ve teknolojik gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan atipik vekâlet ilişkilerinde ise güven ilişkisi bu şekilde yoğun değildir²⁷.

eBK hükmünde azil ve istifa terimleri²⁸ tercih edilirken²⁹, TBK'de tek taraflı sona erdirme ibaresine³⁰ yer verilmiştir³¹. Bu şekilde, kanunun çeşitli hükümlerinde yer almış olan geri alma, fesih ve dönme kavramları kullanılmamıştır.

Sözleşmenin sona erdirilmesinin etkisini göstereceği zamana göre yapılan ayrıma göre, fesih ve dönme³² niteliği tayin edilir. Fesih, sürekli bir ilişki kurmak-

25 Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 132; Çağlar Özel, *Mukayeseli Hukuk Işığında Tüketiciyi Korumaya Geri Alma Hakkı*, Ankara, BTHAE, 1998, s. 111.

26 Honsell, *a.g.e.*, s. 305; Berki, *a.g.e.*, s. 167; Bilge, *a.g.e.*, s. 301; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 623; Akıncı, *a.g.e.*, s. 60; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 592, 624; Akipek, *a.g.e.*, s. 75; Gümüş, *Özen Borcu*, s. 34 vd.

27 Bkz. Sarı, *a.g.e.*, s. 71-72.

28 Azil, bir kimsenin görevden alınmasını ifade ederken; istifa ise bir kimsenin kendi isteğiyle işten veya bir hizmetten ayrılması anlamına gelir.

29 İsviçre Borçlar Kanunu'nun 404. maddesinde, müvekkilin, vekâlet sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdirmesi bakımından geri alma anlamında "Widerruf" ibaresi; vekilin tek taraflı olarak sona erdirmesi için ise fesih anlamında "Kündigung" ibaresine yer verilmiştir.

30 eBK'nin 396. maddesinde "azil ve istifa" terimleri terk edilerek, TBK m. 512 hükmünde "sözleşmenin tek taraflı sona erdirilmesi" ifadesinin özellikle kullanıldığı ve fesih ya da dönme terimlerinin kullanılmamasında, vekâletin sona erdirilmesinin klasik fesih ya da klasik dönme kalıbına uymadığı düşüncesinin etkili olduğu ve bunun yerinde bir değişiklik olduğu belirtilmektedir. Emre Gökyayla, "Eser ve Vekâlet Sözleşmeleri", *Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu, Makaleler-Tebliğler*, Derleyen: M. Murat İnceoğlu, İstanbul, XII Levha, 2012, s. 294-295; Ayrıca bkz. Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 625.

31 Evvelce Tasarı hükmünde azil ve istifa kavramları yerine, fesih ibaresine yer verilmekteydi. Söz konusu hükümde fesih ibaresine yer verilmesi, azil ve istifa için herhangi bir sebep gerekmezken, fesih ancak belirli sebeplerin gerçekleşmesi halinde mümkün olduğundan eleştiriye konu edilmekteydi. Kuntalp/Barlas/Ayanoğlu Morali/Çavuşoğlu Işıntan/İpek/Yaşar/Koç, *a.g.e.*, s. 250.

32 Dönmenin hukuki niteliği ve buna bağlı olarak, dönme halinde doğacak geri verme yükümü ve borç ilişkisinin tabi olacağı kurallar bakımından, doktrinde ileri sürülen görüşler için bkz. Sero-

ta olan sözleşmeleri, kanunun öngördüğü bir sebeple, tek taraflı bozucu yenilik doğuran bir beyanla, geleceğe yönelik olarak sona erdiren hukuki işlemdir³³. Bu şekilde sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerin sona erdirilmesi amaçlanır ve sözleşmenin geçmişte doğurmuş olduğu hükümler geçerliliğini muhafaza ederek, sözleşme, ileriye etkili olarak sona erdirilir³⁴.

TBK'nin 126. maddesinde, ifasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü halinde alacaklının, ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararın giderilmesini de isteyebileceği düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme dolayısıyla temerrüdün varlığı halinde, alacaklı ifa ve gecikme tazminatı isteyebilir ya da sözleşmeyi feshetmek yolunu seçebilir. Sözleşmenin ifasına başlanılmamış olması halinde ise TBK m. 125 uyarınca dönme hakkını kullanması mümkün olur. Bu bakımdan, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler, fesih ile ileriye etkili olarak sona erdirilmek suretiyle o ana kadar yapılmış bulunan ifalar, geçerliliğini korur ve bunların iadeleri istenemez. Fesih anından sonrasına ilişkin bir ifa söz konusu ise bunların iadesi talep edilebilir³⁵.

Geri alma hakkı, kendisine bu hakkın tanındığı kişi tarafından serbestçe, bir neden ya da gerekçe göstermeksizin, bir şarta bağlı olmaksızın ve beklemeksizin kullanılabilir³⁶. Geri alma hakkı, fesih ve dönme kavramlarını tamamlayıcı, çok yönlü ve işlevli tek taraflı bir irade beyanı ile kullanılan, yedek yenilik doğuran hakktır. Çok yönlü bozucu yenilik doğuran hak niteliği taşımakla, irade bildirimini hukuki netice doğurmasını önleyebilmekte³⁷ veya daha önce etkili nitelikteki açıklamayı ortadan kaldırılabilmektedir³⁸. Geri alma ile yerine getirilen edimlerin geri verilmesi gerekir³⁹. Dönme hakkının kullanılması, ihtar, ihbar veya ifa süresi verilmesi gibi bazı ön koşulların varlığına bağlı tutulabilirken; geri alma hakkı, bu şekilde kayıt ve şarta bağlı olmadan, beklenilmeksizin kullanılabilir. Diğer yandan dönme, tam iki taraflı sözleşmeler bakımından söz konusu iken, geri alma

zan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 73 vd.; Vedat Buz, *Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme*, Ankara, Yetkin, 1988, s. 118 vd.; Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 520 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, *a.g.e.*, s. 968; Öz, *a.g.e.*, s. 34 vd.; Eren, *a.g.e.*, s. 1120 vd.; Seliçi, *a.g.e.*, s. 208 vd.

33 Seliçi, *a.g.e.*, s. 115; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, *a.g.e.*, s. 966-967; Buz, *Sözleşmeden Dönme*, s. 81; Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 115 vd.; Özel, *a.g.e.*, s. 111.

34 Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 528 vd.; Özel, *a.g.e.*, s. 111; Nomer, *a.g.e.*, s. 265; Öz, *a.g.e.*, s. 29 vd.; Buz, *Sözleşmeden Dönme*, s. 82; Tunçomağ, *a.g.e.*, s. 451-452; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, s. 709-710; Seliçi, *a.g.e.*, s. 118 vd.; Akıncı, *a.g.e.*, s. 57; Sarı, *a.g.e.*, s. 81.

35 Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 529; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, s. 709-710.

36 Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 125; Buz, *Sözleşmeden Dönme*, s. 91.

37 Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 123-124; Özel, *a.g.e.*, s. 74-75.

38 Özel, *a.g.e.*, s. 75; Buz, *Sözleşmeden Dönme*, s. 89-90.

39 Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 125; Buz, *Sözleşmeden Dönme*, s. 91.

genellikle tek taraflı hukuki işlemler veya eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olur⁴⁰. Fesih bakımından, sözleşmenin sona ermesi, bu hakkın kullanılmasından sonra belirli bir sürenin geçmesiyle mümkün olur. Ayrıca süresiz fesih hakkının kullanılmasında, haklı sebeplerin bulunması aranır. Geri almada ise haklı sebep ve süre aranması söz konusu değildir. Ancak vekâlet sözleşmesinde, sona erdirme hakkı, geri alma hakkının söz konusu genel yapısından farklı olarak, tek taraflı bir irade beyanının geri alınması niteliği taşımaz⁴¹.

Vekâlet sözleşmesinde, söz konusu düzenleme ile tarafların her zaman, bir sınırlamaya veya süreye, karşı tarafın rızasına tabi olmaksızın ya da özel veya geçerli bir sebep gösterilmesine gerek olmaksızın tek taraflı olarak sözleşmeye son verme imkânı tanınmıştır⁴². Görüleceği üzere, sözleşmeyle bağlılık ve sözleşmeden doğan borcun ifasından kaçınılamayacağını ifade eden ahde vefa ilkesi zayıflatılmıştır⁴³. Vekâlet sözleşmesinin bu şekilde tek taraflı olarak sona erdirilmesi, bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğindedir⁴⁴.

Doktrinde söz konusu azil ve istifa kavramları ile ilgili olarak tercih edilen ifadeler ve bu hakların kullanılmasının etki edeceği dönem bakımından farklı görüşler ileri sürülmüştür. İleri sürülmekte olan bir görüş⁴⁵, azil ve istifanın geri alma olarak değerlendirilmesi gerektiğini benimsemektedir. Bir diğer görüş⁴⁶ ise

40 Buz, *Sözleşmeden Dönme*, s. 91.

41 Hatemi/Serozan/Arpacı, *a.g.e.*, s. 431.

42 Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 564; Honsell, *a.g.e.*, s. 305; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 619-620; Bilge, *a.g.e.*, s. 301; Aral, *a.g.e.*, s. 420; Akıntürk/Ateş Karaman, *a.g.e.*, s. 318; Akıncı, *a.g.e.*, s. 59; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 378-379; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 624; Akipek, *a.g.e.*, s. 75.

43 Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 377; Sarı, *a.g.e.*, s. 64-65.

44 Akıncı, *a.g.e.*, s. 59; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 625; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 378; Hatemi/Serozan/Arpacı, *a.g.e.*, s. 431, 433; Sarı, *a.g.e.*, s. 89; Akipek, *a.g.e.*, s. 75; Özkaya, *a.g.e.*, s. 663; "... Borçlar Kanununun vekaletten sona erme sebeplerini düzenleyen 396 maddesi uyarınca, vekaletten azil ve istifa her zaman olanaklı olup vekalet akdinin feshinde önemli sebeplere dayanmak ve feshi ihtar sürelerine uymak gibi yasal zorunluluklar da getirilmemiştir... Yenilik doğurucu nitelikte ve tek taraflı işlem olan azil beyanı herhangi bir şekilde de tabi değildir. Azil irade beyanının karşı tarafa ulaşması ile vekalet ilişkisi "tasfiye edilmesi gerekli" bir ilişki durumuna girer..." Yargıtay 14. HD, E. 2005/5926, K. 2005/9546, T. 25.10.2005, Kazancı İçtihat Bankası; "... azil hususu oylamadan önce davacının istifa dilekçesi vermiş olmasına göre, olayda gerçek bir azil kararının varlığından söz edilemeyeceğine, zira istifanın karşı tarafa ulaşmasıyla hükümlerini hemen doğuran bozucu nitelikte bir yenilik doğurucu hak olmasına (Prof. Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Cilt 2, 1982, Sh. 427*), bu suretle davacının genel kurulda istifasını vermesiyle ve aynı anda karşı tarafa (şirket) ulaşmasıyla davacının yönetim kurulu üyeliğinin o anda sona ermiş bulunmasına... artık yönetim kurulu üyeliği sıfatı kalmamış kişinin üyelikten azlinin de söz konusu olamayacağına ve bu nedenle davacının istifa suretiyle yönetim kurulu üyeliğinden ayrılması gerektiğine göre..." Yargıtay 11. HD, E. 1984/5003, K. 1984/5397, T. 9.11.1984, Özkaya, *a.g.e.*, s. 703-704.

45 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 620-621; Akıncı, vekâlet veren için geri alma; vekil için istifa kavramlarını tercih etmektedir. Akıncı, *a.g.e.*, s. 57.

46 Honsell, *a.g.e.*, s. 307; Gümüş, *Özen Borcu*, s. 36, dn. 138; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 377-378.

vekâlet verenin geri alma hakkı ve vekilin fesih hakkının varlığını kabul ile vekâlet sözleşmesinin ileriye etkili sona ermesi sonucunu doğuracağını ifade etmektedir. Bir başka görüş⁴⁷ de vekâlet sözleşmesinin sürekli ve ani borç ilişkisi niteliği taşıyabileceğinden hareketle, ifasına başlanılmış bulunan sürekli borç ilişkisi mevcut ise feshin, ani edimli borç ilişkisinin ya da ifasına başlanılmamış bulunan sürekli borç ilişkisi bakımından da dönmenin söz konusu olduğunu kabul etmektedir. Diğer bir görüş⁴⁸, hükmün, herhangi bir ayırım yapmadan, vekâletin ani veya sürekli borç ilişkisi olarak ortaya çıkmış olsa da taraflara, ileriye etkili bir sona erme imkânı verdiğini belirtmektedir.

Yargıtay vermiş olduğu kararlarında, azil ve istifanın, vekâlet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu yenilik doğuran işlemler olduğunu kabul etmektedir⁴⁹.

47 Hatemi/Serozan/Arpacı, *a.g.e.*, s. 432-433; Sarı, *a.g.e.*, s. 82-84.

48 Becker, *a.g.e.*, s. 728; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 620; Seliçi, *a.g.e.*, s. 135; Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesi*, s. 54; Akıncı, *a.g.e.*, s. 109; Aral, *a.g.e.*, s. 420; Ayrıca bkz. Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 132-133; Özkaya, *a.g.e.*, s. 663; Seliçi, azil ve istifanın, fesihden daha geniş kapsamlı olduğunu ancak vekâletin sürekli borç ilişkisi niteliği taşıması halinde azil ve istifayı vekâlet veren ve vekile tanınmış olan bir olağan fesih hakkı olarak görmektedir. Seliçi, *a.g.e.*, s. 135.

49 "... *Borçlar Kanununun 396/1. maddesine göre vekillikten istifa her zaman mümkün olup, bu istifa vekalet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu ve yenilik doğuran bir işlemdir. Vekilin istifa hakkını her zaman kullanması da mümkündür. Ancak istifa haklı değil ve müvekkil de bu nedenle zarara uğramışsa, vekil bu zarardan sorumludur. Avukatlık Kanununda ise haksız istifa halinde, vekil yönünden Borçlar Kanunundaki aynı konuya ilişkin açıklanan bu düzenlemelere göre daha ağır bir sorumluluk esası getirilmiştir. Gerçekten de, Avukatlık Kanununun 174/1 maddesinde, "üzerine aldığı işi haklı bir sebep olmaksızın takipten vazgeçen avukat ücret talebinde bulunamaz."* Hükmü mevcut olup, bu hükümle, vekaletten haklı bir neden olmadan istifa eden avukatın, Borçlar Kanunundaki vekalet akdine ilişkin genel düzenlemelerden farklı olarak, herhangi bir zarar şartı olmadan da müvekkile karşı sorumlu tutulduğu görülmektedir. Anılan düzenlemeye göre, haksız olarak işi bırakan, vekaletten istifa eden avukat, ücrete hak kazanmadığı gibi, aksine bir hüküm mevcut değilse aldığı peşin ücretleri, kullanmadığı masraf avanslarını da iş sahibine iade etmek zorundadır..." Yargıtay 13. HD, E. 2009/9343, K. 2010/2815, T. 9.3.2010, Kazancı İçtihat Bankası; "... Davacı, bu davasında her ne kadar davalıya vekaleten dava dışı borçlu C Ltd. Şti ve arkadaşlarına karşı başlattığı takip sonucu borçlu şirketin şahsına ve ailesine tehditler nedeniyle istifa etmek durumunda kaldığını hak kazandığını ileri sürerek talepte bulunmuş ise sürülüş biçiminden de açıkça anlaşıldığı gibi davacının davalı neden olmadığı gibi toplanan delillerden davalının istifaya neden olabileceği her hangi bir kusurunun varlığı saptanamamıştır. Hal böyle olunca davacı davalıdan sadır olmayan ve dışarıdan geldiğini iddia ettiği tehditler nedeniyle vekillikten istifa ettiğini ileri sürerek müvekkilinden talepte bulunamaz. BK 396/1 maddesine göre vekillikten istifa her zaman mümkün olup bu istifa vekalet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu ve yenilik doğuran bir işlemdir. Vekilin istifa hakkını her zaman kullanması mümkündür. Avukatlık Kanununun 174/1 Maddesine göre de üzerine aldığı işi haklı bir sebep olmaksızın takipten vazgeçen avukat ücret talebinde bulunamaz. Az yukarıda açıklandığı gibi davacının istifasında davalı yönünden haklı bir neden bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken..." Yargıtay 13. HD, E. 2005/2956, K. 2005/11493, T. 5.7.2005, Kazancı İçtihat Bankası; "... BK. nun 396/1. maddesinde (vekaletten azil ve ondan istifa her zaman caizdir) hükmü getirilmiştir. Vekaletle özgü bir sona erme sebebi olarak belirtilen "azil ve istifa" vekalet ilişkisini ileriye

B. Kullanılması ve Sonuçları

1. Kullanılması

Tek taraflı sona erdirmeye hakkı, tek taraflı bir irade beyanı ile kullanılır. Söz konusu irade beyanının gerçekleştirilmesi, bir şekil şartına bağlı değildir; yazılı veya sözlü olabilir. Diğer yandan, açık veya örtülü olarak bu hakkın kullanılması mümkün olduğu gibi, hakkının kullanıldığını gösteren bir davranışta bulunulması da yeterlidir. Ancak iradenin muhatabın bunu öğrenmesini sağlayacak bir şekilde yapılması gerekir. Nitekim irade beyanının karşı tarafa yöneltilmemesi halinde hukuki sonuç doğurması mümkün olmaz⁵⁰. Sona ermeyi öğrenmeyen vekilin yapmış olduğu işlemler geçerlidir (TBK m. 514 [eBK m. 398]).

Vekâlet sözleşmesinin tek taraflı sona erdirilmesi, bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde olmakla, yenilik doğuran hakların gösterdiği özellikler burada da geçerlidir. Nitekim yenilik doğuran haklar, yeni bir hukuki durumun ortaya çıkmasına yol açar ve taraflar arasındaki hukuksal ilişkilere tek yanlı irade beyanı ile doğrudan etkide bulunarak; hukuksal ilişkinin doğmasını, değişmesini ya da bozulmasını sağlarlar. Hüküm ifade etmeleri bakımından, kural olarak herhangi bir şarta bağlanamazlar ve kullanılmakla sona ererler. Yenilik doğuran hakların, bir kez kullanıldıktan sonra geri dönülemeyecek özelliğe sahip olmaları nedeniyle, karşı tarafın beyan veya işlemine gerek kalmaksızın neticeleri ortaya çıkar ve bir kez kullanılmakla geri dönülemediğinden, yeniden bir sözleşme yapılması gerekir⁵¹.

Doktrinde ileri sürülmekte olan bir görüş⁵², tek taraflı sona erdirmenin şarta bağlanmasının mümkün olduğunu ileri sürmektedir. Bir diğer görüş⁵³ ise bu hakların, şarta veya vadeye bağlanamayacağı kabul etmektedir.

doğru sona erdiren bozucu yenilik doğuran işlemlerdir. Vekalet sözleşmesi vekile özenle iş görme görevini yüklediğinden, özel bir güven ilişkisinin varlığını gerektirir ve vekile karşı güvenin sarsılması halinde de tek taraflı bir irade beyanıyla ve sebep gösterilmeksizin her zaman ortadan kaldırılabılır...” Yargıtay 4. HD, E. 1980/1600, K. 1980/6365, T. 15.5.1980, Özkaya, *a.g.e.*, s. 706-708.

50 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 622; Becker, *a.g.e.*, s. 728; Sarı, *a.g.e.*, s. 85-87; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 378; Akıncı, *a.g.e.*, s. 62; Özkaya, *a.g.e.*, s. 664; Temistokli Zembulidis, “Vekâlet”, *İBD*, 1942, Yıl: 16, Sayı: 5, s. 289.

51 Vedat Buz, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara, Yetkin, 2005, s. 254 vd.; Mustafa Dural/Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku, Cilt: I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanun'un Başlangıç Hükümleri*, İstanbul, Filiz, 2006, s. 149, 154; Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 43 vd.

52 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 622; Sarı, hukuki güvenlik ve kesinlik ihtiyacının, yenilik doğuran hak niteliğindeki azil ve istifa hakkının kural olarak şarta bağlı olarak kullanılmasına imkân vermeyeceğini ifade ederek, muhatap yönünde belirsiz bir durum yaratılmaması, şarta bağlı olmanın oluşturduğu şüpheli durumun muhatap için katlanılamaz olmaması koşulu ile şarta bağlı olarak kullanmanın mümkün olduğunu kabul etmektedir. Sarı, *a.g.e.*, s. 89; Aynı yönde bkz. Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesi*, s. 50.

53 Akıncı, *a.g.e.*, s. 61-62.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 81. maddesinde, vekilin azli veya istifasının, mahkeme ve karşı taraf bakımından hüküm ifade edebilmesi bakımından, bu konudaki beyanın, dilekçeyle bildirilmesi veya tutanağa geçirilmesi ve ilgili-sine yapılacak tebligat giderinin de peşin olarak ödenmesi gereği tayin edilmiştir. Diğer yandan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18/3. maddesinde tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır hükmüne yer verilmiş olduğundan, tek taraflı sona erdirme işleminin belirtilen şekillere uygun olarak yapılması gerekir. Ancak hükmün gerekçesinde ifade edilmiş olduğu üzere, öngörülen şekil, geçerlilik şartı olmayıp; bir ispat şartı niteliğindedir.

Vekâlet sözleşmesinin bu şekilde tek taraflı olarak sona erdirilmesi ile ortaya çıkan tasfiye ilişkisi çerçevesinde, masrafların ve ücretli bir vekâlet sözleşmesi söz konusu ise orantılı bir ücretin ödenmesi talebi söz konusu olur⁵⁴. Sona erdirmenin ücret talebine etkisi bakımından Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinde özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, haklı bir sebep olmaksızın istifa eden avukat, hiçbir ücret isteyemez ve peşin aldığı ücreti geri vermek zorundadır. Ayrıca avukatın azledilmesi halinde, ücretinin tamamı verilir; ancak avukatın kusur veya ihmalden dolayı azledilmiş olması halinde, ücret ödenmesi gerekmez⁵⁵. Buna göre, haklı olarak istifa eden ya da haklı bir nedene dayanmaksızın

54 Hatemi/Serozan/Arpacı, *a.g.e.*, s. 431 vd.; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 381; Ayrıca bkz. Kemal T. Gürsoy, "Vekâlet Akdinin Ölümlü Nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuçları", *Temsil ve Vekâlet'e İlişkin Sorunlar Sempozyumu*, İstanbul, 1977, s. 4; Uygur, *a.g.e.*, s. 9050; "... Azil haklı bir nedene dayanmasa veya istifa haklı olsa bile, vekil, kural olarak, ücretin tamamını isteyemez, ancak o zamana kadar işi gereği gibi görmüşse, harcadığı zamanla orantılı olarak kısmi bir ücret isteminde bulunabilir. O halde, azil ve istifa ancak ileriye yürürlü olduğundan dolayı azlolunan veya istifa eden vekil, o zamana kadarki masrafları ve zararı için fiilen gördüğü işin karşılığı olan kısmi bir ücret isteyebileceğinin kabulü gerekecektir. Bu istemleri aşan ücretin alınmamasına veya cezai şarta ilişkin anlaşmalar ise geçerli olamayacaktır..." Yargıtay 3. HD, E. 1997/11339, K. 1997/12497, T. 29.12.1997, Uygur, *a.g.e.*, s. 9032-9033.

55 Avukatın müvekkiline ait parayı zimmetine geçirmesi (Yargıtay 4. HD, E. 10609, K. 9207, T. 9.11.1973, Uygur, *a.g.e.*, s. 9033-9034); avukatın duruşmaların birçoğuna gelmemesi (Yargıtay 4. HD, E. 8817, K. 8867, T. 27.11.1970, Uygur, *a.g.e.*, s. 9034); haksız azil halinde ücret sözleşmesinde kararlaştırılan vekâlet ücretinin muaccel hale gelmesi (Yargıtay 13. HD, E. 10003, K. 1263, T. 16.2.1993, Uygur, *a.g.e.*, s. 9037-9038); avukatın, müvekkilini yanlış yönlendirmesi suretiyle müvekkili aleyhine sonuçlanan gereksiz davalar açması, avukatlık görevi ile bağdaşmayacak vaatlerde bulunması, henüz ıslah veya ek dava aşamasına gelmemiş dosyalar için ihtarname göndererek harç ve masrafların ödenmesini istemiş olması (Yargıtay HGK, E. 2009/13-482, K. 2009/556, T. 25.11.2009, *Kazancı İçtihat Bankası*); avukatın çekmiş olduğu teminatı müvekkiline iade etmemesi (Yargıtay 13. HD, E. 2012/9334, K. 2012/13861, T. 29.5.2012, *Kazancı İçtihat Bankası*); avukatın müvekkili lehine verilen kararı en kısa sürede müvekkiline bildirip, yatırılması gerekli masraflar konusunda bilgilendirmemesi (Yargıtay 13.

azledilen avukat ücretin tamamını talep edebilir⁵⁶. Vekâletten istifada haklı olunup olunmadığı noktasında ispat yükü, avukat üzerindedir⁵⁷. Avukat, haklı olarak azledildiğinde, yaptığı işlerden dolayı emek ve mesaisi gözetilerek, hak ve nesafete göre ücret isteyebilir⁵⁸. Azil hakkının haklı bir nedene dayanmaksızın kullanılması halinde, avukatın elde etmiş olduğu tam ücretten, başka bir iş ile kazandığı veya kazanmaktan kasten feragat ettiği şeylerin indirilmesi gerekir⁵⁹. Diğer yandan, Avukatlık Kanunu'nun 41. maddesinde, vekilin istifasının hüküm doğurma anı bakımından da farklı bir hüküm tayin edilmiştir. Hüküm uyarınca, bir işi takipten veya savunmadan isteği ile çekilen avukatın o işe ait vekâlet görevi, durumu vekâlet verene tebliğinden itibaren on beş gün süre ile devam eder⁶⁰.

-
- HD, E. 2007/11708, K. 2008/1869, T. 12.2.2008, *Kazancı İçtihat Bankası*) hallerinde, Yargıtay, avukatın azlinin haklı nedene dayandığını kabul etmiştir. Diğer yandan, müvekkilin azilde sebep göstermek zorunluluğunun bulunmaması yanında, bildirilen sebeplerle de bağlı olmadığı yönünde bkz. Yargıtay HGK, E. 2006/13-610, K. 2006/639, T. 11.10.2006, *Kazancı İçtihat Bankası*.
- 56 Bilge, *a.g.e.*, s. 301-302; Berki, *a.g.e.*, s. 167; Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesi*, s. 89 vd.; Zevkililer/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 628; Akipek, *a.g.e.*, s. 77; Akıncı, *a.g.e.*, s. 68-69; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 387-388.
- 57 “... *Borçlar Kanununun 396/1. maddesine göre vekillikten istifa her zaman mümkün olup, bu istifa vekalet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu ve yenilik doğuran bir işlemdir. Vekilin istifa hakkını her zaman kullanması da mümkündür. Ancak istifa haklı değil ve müvekkil de bu nedenle zarara uğramışsa, vekil bu zarardan sorumludur. Avukatlık Kanununda ise haksız istifa halinde, vekil yönünden Borçlar Kanunundaki aynı konuya ilişkin açıklanan bu düzenlemelere göre daha ağır bir sorumluluk esası getirilmiştir... vekaletten haklı bir neden olmadan istifa eden avukatın, Borçlar Kanunundaki vekalet akdine ilişkin genel düzenlemelerden farklı olarak, herhangi bir zarar şartı olmadan da müvekkile karşı sorumlu tutulduğu görülmektedir. Anılan düzenlemeye göre, haksız olarak işi bırakan, vekaletten istifa eden avukat, ücrete hak kazanmadığı gibi, aksine bir hüküm mevcut değilse aldığı peşin ücretleri, kullanmadığı masraf avanslarını da iş sahibine iade etmek zorundadır.*
... *istifanın haksız olması halinde avukat ücrete hak kazanamayacağından, davada öncelikle davalının vekaletten istifasının haklı olup olmadığıın incelenmesi gereklidir. Hemen belirtmek gerekir ki bu konudaki ispat yükü, davalı avukata aittir. Başka bir ifade ile, davalı avukat, vekaletten haklı olarak istifa ettiğini yasal delillerle ispat etmekle yükümlüdür...*” Yargıtay 13. HD, E. 2009/9343, K. 2010/2815, T. 9.3.2010, *Kazancı İçtihat Bankası*.
- 58 Yargıtay 13. HD, E. 2009/6471, K. 2010/422, T. 21.1.2010, *Kazancı İçtihat Bankası*.
- 59 Yargıtay 13. HD, E. 4615, K. 6170, T. 7.7.1997, Özkaya, *a.g.e.*, s. 669-670; Yargıtay 13. HD, E. 2007/8188, K. 2008/253, T. 14.1.2008, *Kazancı İçtihat Bankası*.
- 60 “... *Kural olarak; iş sahibi ile avukat arasında kurulan vekalet ilişkisi, sözleşmenin yanlarının bir nedene dayandırılması gerekmeyen tek taraflı bir irade ulaştırmalarıyla her zaman fakat ileriye doğru yürürlü (ex nunc) olmak üzere sona erdirilmesi mümkündür. Hizmet, istisna ve benzeri sözleşmelerde olduğu gibi karşı diğer bu bozma iradesine taraf sözleşme ile yükümlenilen borcun yerine getirilmesine zorlanmasını sözleşmeyi bozan akidinden isteyemez. Kaldı ki aksi durumu hükme bağlayan bir ilamın icrada yerine getirilmesi olanağı da yoktur. Ne var ki HUMK.nun 68. maddesiyle 1136 sayılı Avukatlık Yasasının 41. maddesi hükümlerince avukatın vekaletten çekilmesinde, Borçlar Yasasının vekaletle ilişkin kurallarından ayrıldığı görülmektedir. Anılan yasa maddelerine göre avukatın işten çekilmesi müvekkile karşı tebliğ-*

2. Sonuçları

Yukarıda ifade edilmiş olduğu üzere, tek taraflı sona erdirmenin kullanılmasında bir sınırlamaya veya karşı tarafın rızasının aranması ya da özel bir sebep gösterilmesine gerek bulunmamakta ise de TBK'nin 512/1. (eBK m. 396/2) maddesi ile uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren tarafın, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlü olduğu öngörülmüştür. Uygun olmayan zamanda da tek taraflı olarak sona erdirmeye mümkündür ve sonuçlarını doğurur; ancak bundan doğan zararın giderilmesi talep edilebilir⁶¹.

Uygun olmayan zamanda sona erdirmenin kullanılmasının tespit edilmesinde, sona erme zamanının elverişsiz olup olmadığı⁶², iş görme faaliyetinin yürütülmesi bakımından, diğer tarafın içerisinde kaldığı durumun değerlendirilmesi yoluna gidilir⁶³. Eğer diğer taraf bakımından özel bir olumsuz sonucun ortaya çıkması söz konusu olmuşsa sona erdirmenin uygun olmayan bir zamanda yapıldığı sonucuna ulaşılır⁶⁴. Tek taraflı sona erdirmenin uygun olmayan zamanda kullanıldığını, tazminat talep eden taraf, ispat etmekle yükümlüdür⁶⁵. Bir avukatın, tam davayı kazanacağı sırada azledilmesi veya bir sanatçının vereceği konserden önce sahneye çıkmaktan vazgeçmesi⁶⁶ ya da bir avukatın, yargıla-

den başlayarak onbeş gün sonra veya müvekkilin, hasmına karşı dava tutanağına yazdırmak veya tebliğ ettirmekle geçerli duruma girecektir. Bu süreler Borçlar Yasasının 396. maddesinin 2. fıkrasında yazılı uygun olmayan zamanda çekilmeden doğan sakıncaları, hem müvekkil hem de hasmı yönünden kaldırmayı sağlamayı amaçlamaktadır... Gerçekte de 1136 sayılı Avukatlık Yasasının 41/I. maddesiyle, çekilebilme olanağı bulan ve zorunlu iş görme durumları dışında, bu iradenin ulaşmasından onbeş gün sonra sonuç doğuracağı benimsendiğine göre, bu süre içindeki davranışlar nedeniyle, avukatın müvekkiline karşı sorumluluğunun devam edeceği diğer bir ifade ile çekilen avukatın sorumluluğu çekilme iradesinin iş sahibine ulaştığı günde sonuç doğurmayacağı ancak iş sözleşmelerinin ihbarlı bozumunda olduğu gibi daha sonra geçerli duruma geleceği çok açıktır...” Yargıtay 13. HD, E. 1993/3419, K. 1993/3651, T. 29.4.1993, Özkaya, a.g.e., s. 680-682.

61 Sarı, a.g.e., s. 129; Zevkililer/Gökyayla, a.g.e., s. 626; “... vekalet sözleşmesi karşılıklı güvene dayalıdır. 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 396/1. maddesine göre, müvekkilin vekilini azletmesi veya vekilin vekillikten istifa etmesi her zaman caizdir. Bu hükme göre; vekalet sözleşmesi, her iki tarafça da, belirli bir sebep gösterilmesine gerek olmaksızın, tek taraflı bir irade beyanıyla her zaman ortadan kaldırılabilir. Söz konusu irade beyanı, karşı tarafa ulaşmakla, geleceğe yönelik olarak hükümlerini hemen doğurur. Hizmet sözleşmesinden farklı olarak, vekalet sözleşmesinde bu hakkın kullanılması, haklı bir nedene dayanmak zorunda olmadığı gibi bir süreyle sınırlı da değildir. Borçlar Kanunu'nun azil veya istifa konusundaki bir irade bildirimine bağladığı tek sonuç, azil veya istifanın münasip olmayan bir zamanda gerçekleşmiş olması halinde, diğer tarafın bundan dolayı uğradığı zararı tazmin yükümlülüğüdür...” Yargıtay HGK, E. 2010/13-571, K. 2010/550, T. 3.11.2010, Kazancı İçtihat Bankası.

62 Becker, a.g.e., s. 729; Sarı, a.g.e., s. 136; Akıncı, a.g.e., s. 117.

63 Sarı, a.g.e., s. 136.

64 Honsell, a.g.e., s. 308.

65 Becker, a.g.e., s. 729; Akıncı, a.g.e., s. 120.

66 Bkz. Tandoğan, a.g.e., s. 638; Bilge, a.g.e., s. 301; Akıncı, a.g.e., s. 117-118.

mada verilen sürenin dolmasına kısa bir zaman kala, istifa etmesi ve onun yerine başka bir avukatın davayı üstlenmesinin mümkün olmadığı⁶⁷ hallerde tazminat talep edilmesi mümkündür⁶⁸.

Doktrinde, söz konusu tazminat talebinin hukuki dayanağına ilişkin olarak, farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş⁶⁹ zararın tazmin yükümlülüğünün sözleşmeye dayandığını kabul etmektedir. Bir diğer görüş⁷⁰ ise bunun kanuni bir borç olduğunu benimsemektedir.

C. Sınırlandırılması

TBK'nin 512. (eBK m. 396/1) maddesinde⁷¹ yer alan vekâlet veren ve vekilin, sözleşmeyi tek taraflı olarak her zaman sona erdirme hakkından önceden vazgeçilip vazgeçilemeyeceği veya bu hakkın, sınırlanıp sınırlanamayacağı konusunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Doktrinde bir görüş⁷², vekâlet

67 Honsell, *a.g.e.*, s. 307.

68 Giderimi talep edilebilecek olan zararın niteliğine ilişkin olarak da bir görüş uyarınca, menfi zarar talep edilebilirken (Honsell, *a.g.e.*, s. 308; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 638; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 564; Aral, *a.g.e.*, s. 422; Sarı, *a.g.e.*, s. 139; Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesi*, s. 114; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 626; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 185); diğer görüşe göre ise müspet zararın tazmin edilmesi mümkündür (Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 385; Akıncı, *a.g.e.*, s. 120). Bazı atipik vekâlet sözleşmelerinde haklı bir sebeple istifa halinde, vekilin, eBK m. 396/2'deki sınırlı tazminatla yetinmeyip ifaya olan menfaatinin tümünü, bir başka deyişle tam ücreti isteyebilmesi, vekilin de keyfi olarak istifası halinde vekâlet verenin müspet zararının tümünü ödemekle yükümlü tutulmasının yerinde olacağı belirtilmektedir. Kuntalp/Barlas/Ayanoğlu Morali/Çavuşoğlu Işıntan/İpek/Yaşar/Koç, *a.g.e.*, s. 250. Diğer yandan, uygun olmayan zamanda tek taraflı sona erdirme nedeniyle, cezai şart kararlaştırılması mümkün görülmektedir. Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 380; Sarı, *a.g.e.*, s. 94, dn. 85.

69 Tandoğan, özen borcuna aykırılık teşkil edeceğini belirtmektedir. Tandoğan, *a.g.e.*, s. 640; Akıncı, eBK m. 96 hükmü uyarınca ispat yükünün sözleşmeyi ihlal eden kişide olacağını ifade etmektedir. Akıncı, *a.g.e.*, s. 115; Gümüş, buradaki sorumluluğun bir sözleşme sorumluluğu olduğunu kabul etmekle birlikte, bunun kusura dayanmayan bir sebep sorumluluğu olduğunu benimsemektedir. Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 385.

70 Sarı, burada bir hakkın kullanılması söz konusu olduğundan, bu sorumluluğun doğmasında kusurun bir unsur olarak ortaya çıkmayacağını ve kusursuzluğun ispatı ile sorumluluktan kurtulmanın mümkün olmadığını kabul etmektedir. Sarı, *a.g.e.*, s. 131; Aral, hakkaniyete dayalı bir tazminatın söz konusu olduğunu ifade etmektedir. Aral, *a.g.e.*, s. 422.

71 TBK m. 42/2 (eBK m. 34/2) hükmünde temsil olunanın, hukuki bir işlemden doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabileceği veya geri alabileceğine ilişkin hakkından önceden feragat edemeyeceği öngörülmüştür. Vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümde bu şekilde bir düzenleme yer verilmemiştir.

72 Becker, *a.g.e.*, s. 730; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 564; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 623; Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 130-131; Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 237, dn. 672; Bilge, *a.g.e.*, s. 301; Atilla Altop, *Yönetim Danışmanlığı Sözleşmesi*, İstanbul, Vedat, 2003, s. 180-181; Burak Özen, "Borçlar Kanunu 386/II Üzerine Düşünceler", *Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, Cilt: I*, İstanbul, 2001, s. 626 vd.; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 379-380; Gümüş, *Özen Borcu*, s. 36; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 625; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 3; Akıncı, *a.g.e.*, s. 66-67; Buz, *Yenilik Doğuran*

sözleşmesinin özel bir güven ilişkisine⁷³ dayanan yapısı nedeniyle, söz konusu hükümün emredici nitelikte olduğunu ve vekâlet sözleşmesinin yapısal unsurunu teşkil ettiğini ifade etmekte ve vazgeçme ya da sınırlamanın mümkün olmadığını kabul etmektedir.

Bu şekilde, tek taraflı sonra erdirmeye hakkının kullanılmasına ilişkin olarak cayma tazminatı, cezai şart, ilave ücret veya vekâlet ücretinin tamamının ödeneceğine ya da alınmış bulunan ücretin geri verilmeyeceğine ilişkin bir ücret sözleşmesi yapılmak suretiyle sınırlandırma tayin edilmesi de olanaklı değildir⁷⁴. Diğer yandan, hakkın kullanılması halinde belirli bir fesih bildirim süresi sonrasında hüküm doğuracağı ya da belirli bir vade veya süreden önce kullanılamayacağına ilişkin anlaşmalar da hüküm ifade etmez⁷⁵.

Yargıtay da vermiş olduğu fazla sayıda kararı ile hâkim görüş yönünde, vazgeçme ve sınırlamaların ya da hakkın kullanılmasını zorlaştıran şartların geçersiz olduğu sonucuna ulaşmaktadır⁷⁶.

Haklar, s. 417; Akipek, *a.g.e.*, s. 75; Gökyayla, *Avukatlık Sözleşmesi*, s. 65; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 182; Özkaya, *a.g.e.*, s. 664; Zembulidis, *a.g.m.*, s. 289; Gümüş, emredici niteliği kabul etmekle birlikte olması gereken hukuk bakımından aksinin kararlaştırılmasının mümkün olması gerektiğini ileri sürmektedir. Gümüş, *Özen Borcu*, s. 38; Diğer yandan, Gümüş, atipik vekâlet kavramı altında teknik anlamda bir adi vekâlet sözleşmesi olarak sunulan ve güven ilişkisi ile her zamanlı fesih ve geri alma hakkı sözleşmenin bünyesiyle uyumadığı için emredici geri alma ve fesih hakkının bulunmadığı ileri sürülen atipik vekâlet hallerinde, vekâlet sözleşmesinin değil, bir sui generis sözleşmenin söz konusu olduğunu belirtmektedir. Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 381.

73 Yargıtay vermiş olduğu fazla sayıda kararı ile vekâlet ilişkisinin güven ilişkisine dayandığını vurgulamaktadır: "... 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun temsil ve vekalet ilişkisini düzenleyen hükümlerine göre, vekalet sözleşmesi büyük ölçüde tarafların karşılıklı güvenine dayanır. Vekilin borçlarının çoğu bu güven unsurundan, onun vekil edenin yararına ve iradesine uygun davranış yükümlülüğünden doğar..." Yargıtay HGK, E. 2011/14-707, K. 2011/769, T. 14.12.2011, *Kazancı İçtihat Bankası*.

74 Becker, *a.g.e.*, s. 730; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 624; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 380; Sarı, *a.g.e.*, s. 93-95; Akıncı, *a.g.e.*, s. 66-67; Özkaya, *a.g.e.*, s. 664.

75 Becker, *a.g.e.*, s. 730; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 380; Sarı, *a.g.e.*, s. 94-95; Zevkililer/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 625.

76 "... Kural olarak her türlü vekalette, müvekkil (vekil eden) vekilini her zaman azletmek hakkından, vekil de her zaman istifa edebilmek hakkından önceden vazgeçemezler (BK. m. 396/1). Azil veya istifa hakkının, bu hakkın kullanılması halinde, peşin alınmış ücretin geri alınmayacağı veya bir cezai şart ödeneceği şeklinde bir anlaşma ile dolaylı yoldan sınırlandırılması da geçerli olamaz. O halde, taraflar arasındaki sözleşmede geçen madde 7'deki "Müvekkilin bu sözleşmenin akdinden sonra vekalet vermemesi... (...) halinde sözleşmede belirtilen ücretin tamamının ödeneceğine" ilişkin hükme itibar olunamaz.

Azil haklı bir nedene dayanmasa veya istifa haklı olsa bile, vekil, kural olarak, ücretin tamamını isteyemez, ancak o zamana kadar işi gereği gibi görmüşse, harcadığı zamanla orantılı olarak kısmi bir ücret isteminde bulunabilir. O halde, azil ve istifa ancak ileriye yürürlü olduğundan dolayı azlolanın veya istifa eden vekil, o zamana kadarki masrafları ve zararı için fiilen gördüğü işin karşılığı olan kısmi bir ücret isteyebileceğinin kabulü gerekecektir. Bu

Savunulmakta olan bir diğer görüş⁷⁷ ise tipik ve atipik vekâlet sözleşmesi ayrımı yapılması gerektiğini, ücretli veya ücretsiz olsa da kişiye bağlı nitelikteki, yoğun güven ilişkisinin mevcut olduğu örnek olarak, hekimlik veya avukatlık faaliyeti gibi sözleşmelerin tipik nitelikte olduğunu ve bunlara ilişkin olarak tek taraflı sonra erdirmeye hakkının her zaman emredici nitelikte olduğunu kabul etmekte; ancak söz konusu özelliklerin yer almadığı, yoğun güven ilişkisine dayanmayan atipik vekâlet sözleşmelerinde, tek taraflı son erdirmeye hakkının sözleşme özgürlüğü çerçevesinde kaldırılabileceğini benimsemektedir⁷⁸.

istemleri aşan ücretin alınmamasına veya cezai şarta ilişkin anlaşmalar ise geçerli olamayacaktır..." Yargıtay 3. HD, E. 1997/11339, K. 1997/12497, T. 29.12.1997, *Kazancı İçtihat Bankası*; "... Davacı avukat ile davalı arasında 7.11.1996 tarihinde yapılan sözleşme ile sözleşmenin 20.10.1996 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere üç yıl süreli olduğu avukatın belli bir mesaiye bağlı olmaksızın davalı şirketin hukuk müşavirliği ve sürekli avukatlık hizmetlerini yürüteceği, 8.maddesi ile de avukatın haklı bir sebep olmaksızın görevinden çekilmeyeceği, şirketinde haklı bir sebep olmaksızın azil etmeyeceği, haksız azil ve sözleşmenin feshi halinde, sözleşme süresinin kalan kısmı üzerinden avukata bu sözleşmeden doğan hak ve alacaklarının toplamının, hizmet tazminatı olarak ödeneceği hükümleri kararlaştırılmıştır. Sözleşmenin 11.3.1997 tarihinden geçerli olmak üzere davalı tarafından feshedildiği, feshin ve vekaletten azlin haksız olduğu sabit olup, esasen bu hususlar taraflar arasında da ihtilaftır.

Vekalet sözleşmesi karşılıklı güvene dayalı bir sözleşme olup, güven sözleşmesinin önemli bir özelliğini teşkil eder. Bu nedenle taraflardan her biri, sözleşmeyi her zaman feshedebilir. Yani vekaletten istifa ve azil BK. 396/1.maddesi gereği her zaman caizdir. O halde, istifa ve azil hakkından önceden feragati öngören veya zorlaştıran kararlaştırmalar geçersizdir. Bu nedenle, taraflar arasında düzenlenmiş bulunan sözleşmenin 8. maddesinin, az yukarıda açıklanan ilkelere aykırı hükmü de geçersizdir. Ne var ki buna rağmen, azil haksız olduğu için davacı ücretin tamamına hak kazanır. Ancak, BK. 390 ve 325. maddeleri uyarınca davacının işi yapmadığından dolayı tasarruf ettiği, yahut diğer bir iş ile kazandığı ve kazanmaktan kasten feragat eylediği şeylerin indirilmesi gerekir..." Yargıtay 13. HD, E. 1997/7395, K. 1997/8923, T. 7.11.1997, *Kazancı İçtihat Bankası*.

77 Honsell, *a.g.e.*, s. 306-307; Ayrıca bkz. Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 380, dn. 2150'de anılan yazarlar; Seliçi, vekilin sürekli borç ilişkisi niteliğindeki belirli süreli bir vekâlet ilişkisinde olağan fesih hakkının bertaraf edilebilmesinde bir sakınca olmadığını belirtmekte ve bu halde vekil için ancak olağanüstü fesih imkânının kalacağını savunmaktadır. Seliçi, *a.g.e.*, s. 143-144.

78 TBK düzenlemesinin tayin edilmesinde bir hizmet sözleşmesi niteliği taşımaksızın uzun süre için ticari ve teknik idare işlerinin görülmesi maksadıyla yapılan vekâlet sözleşmeleri ile bir istisna akdi niteliği taşımaksızın bilimsel veya teknik bir çalışma ile belli bir sonucun hazırlanmasına veya bir sanat eseri yaratılmasına yönelik ve genellikle işin bitimine kadar süresi normal olan vekâlet sözleşmelerinde eBK m. 396/1 hükmünün uygulanmaması gerektiği, bu hallerde ancak haklı sebeplerin varlığı halinde sözleşmenin feshedilebileceği yönündeki haklı eleştirilerin nazara alınmadığı ve eBK m. 396/1 hükmünün atipik vekâlet sözleşmelerinde uygulama alanı bulmayacağı, bu hallerde ancak haklı sebebin varlığı halinde sözleşmenin feshedilebileceği kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Kuntalp/Barlas/Ayanoğlu Morali/Çavuşoğlu Işıntan/İpek/Yaşar/Koç, *a.g.e.*, s. 250; Öngörülen hallerde haklı sebeplerin varlığı halinde sözleşmenin feshedilebileceğine ilişkin bkz. Tandoğan, *a.g.e.*, s. 374; Arzu Oğuz, *Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekâlet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması*, AÜHF, Ayrı Basım, Ankara, 1991, s. 269-270; Gökyayla, *Sempozyum*, s. 294-295.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise TBK m. 502/2 hükmünde vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerin, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan iş görme sözleşmelerine de uygulanır hükmüne yer verilmiş olmasının, TBK'nin 512. maddesinde tayin olunan düzenlemenin emredici niteliği bakımından etkili olup olmadığıdır. Nitekim eBK m. 386/2'de diğer sözleşmeler hakkında kanun hükümleri ile tayin edilmemiş bulunan işlere ilişkin olarak vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı öngörülmekteydi. Her ne kadar TBK m. 502'ye ilişkin madde gerekçesinde hüküm değişikliği bulunmadığı belirtilmekteyse de madde metninde farklı bir ifadeye yer verilmiştir. Bu bakımdan hükmün ifadesinin, sınırlı sayı ilkesinin bulunduğu ileri sürülmesini engelleyecek şekilde kaleme alınmış olduğu belirtilmektedir⁷⁹. eBK m. 386/2 hükmü bakımından da iş görme sözleşmelerinde isimsiz sözleşmelerin kurulmasının mümkün olduğu ve iş görme sözleşmeleri alanında sınırlı sayı ilkesinin getirilmemiş olduğu benimsenmekteydi⁸⁰.

III. ÖLÜM, EHLİYETİN KAYBEDİLMESİ VE İFLAS

A. Genel Olarak

TBK m. 513/1 (eBK m. 397/1) hükmü ile sözleşmeden veya işin niteliğinden

- 79 Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 525; Gökyayla, yoğun bir güven ilişkisinin bulunmadığı vekâlet sözleşmeleri bakımından, TBK m. 512 hükmünün emredici olup olmadığı hususunun, yoğun güven ilişkisinin bulunmadığı vekâlet türlerinde ve vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gereken fakat kanunda düzenlenmeyen sözleşmelerde, kanunda yer alan hükümlerin olduğu gibi uygulanıp uygulanmayacağı hususunun tartışmaya muhtaç olduğunu belirtmekte ve TBK m. 502/2 hükmünün bu sorunu giderecek nitelikte olmadığını ileri sürmektedir. Gökyayla, *Sempozyum*, s. 294-295.
- 80 Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 524; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 360; Hatemi/Serozan/Arpacı, *a.g.e.*, s. 390; Aral, *a.g.e.*, s. 399; Canyürek, *Sayı: 10*, s. 144; Özen, vekâlet sözleşmesinde daha sınırlı bir ikincillik tanıyan görüşü savunmaktadır. Buna göre, vekâletle ilgili hükümler bağımsız bir sözleşme tipini düzenledikleri gibi aynı zamanda iş görme sözleşmeleri arasında ikincil nitelikte hükümler rolünü üstlenir. Bu bakımdan hükmün isimsiz iş görme sözleşmeleri yapılabilmesi olanağını ortadan kaldırmamaktadır. Bir iş görme sözleşmesi yasal tiplerden birisinin unsurlarını taşııyorsa, öncelikle tarafların aralarındaki ilişkiye uygulanmasını istedikleri bir düzenleme olup olmadığına bakılacaktır. Taraflar aralarındaki ilişkinin bağlı olacağı düzeni açıkça belirlememişlerse güven ilkesine dayalı olarak yapılacak tamamlayıcı yorum ile ilişkiye uygulanacak kurallar belirlenir. Bu şekilde sonuca ulaşılamaması halinde eBK m. 386/2 hükmünün vekâlet hükümlerine ikincillik işlevi tanıyan ve tüm iş görme sözleşmelerini son aşamada vekâlet çerçevesinde toplayan anlamına uygun olarak vekâlete ilişkin düzenlemenin uygulanması ile çözüme kavuşturulacaktır. Özen, *a.g.m.*, s. 623-625; Gümüş, eBK m. 386/2 hükmünün, tip özgürlüğünü sınırlamadığını ve kanunda düzenlenen bir sözleşme tipine girmeyen ve sui generis sözleşme de teşkil etmeyen hizmet edimli sözleşmeler için yedek uygulamasının söz konusu olmadığını belirtmektedir. Buna göre, söz konusu hüküm, genel bir sorumluluk ve özen ölçüsü hükmü olarak, kanunda düzenlenen herhangi bir sözleşme tipine girmeyen her hizmet edimli sözleşme için sadece eBK m. 390/1-2 hükmünü uygulanabilir kılar. Gümüş, *Özen Borcu*, s. 19-20.

aksi anlaşılmadıkça, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile vekâlet sözleşmesinin kendiliğinden sona ereceği öngörülmüştür. eBK m. 397’de yer alan düzenlemenin, taraflardan birinin tüzel kişi olması ve tüzel kişiliğin sona ermesi haline ilişkin olarak da uygulanacağı esası benimsenmekteydi⁸¹. TBK m. 513/1-c. 2 hükmü ile doktrinde, hükmün tüzel kişiler tarafından da uygulanması gerektiği esasını benimseyen görüş, kanun hükmü haline getirilmiştir⁸².

Kanun hükmünde tayin edilmiş bulunan söz konusu düzenleme emredici nitelikte değildir⁸³. Nitekim taraflardan birinin ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ya da iflas halinde vekâlet sözleşmesinin devam edeceğini kararlaştırmaları mümkün olduğu gibi bu şekilde bir anlaşma bulunmasa da somut olayın göstereceği özelliklerin vekâletin devam etmesini gerektirmesi halinde de sözleşme sona ermez.

B. Ölüm

1. Ölümün Vekâlet Sözleşmesini Sona Erdirmesi

Vekâlet sözleşmesini sona erdiren nedenlerden bir tanesi de ölümdür. Bu şekilde, vekil veya vekâlet verenin ölümü ile sözleşme sona erer. Temel olarak, parayla ölçülebilir nitelikteki malvarlığı haklarının, sağlıkta devredilmesi ve ölümden sonra mirasçılara geçmesi mümkündür. Miras bırakının kişiliğine sıkı biçimde bağlı bulunan parayla ölçülemeyen haklar mirasçılara geçmezler. Ancak parasal nitelik taşımalarına rağmen, kişisel güven temeline dayanan, kişisel özelliklerin yoğun olduğu iş görme alacakları da mirasçılara geçmez⁸⁴. Nitekim vekâlet sözleşmesinde ölümün sona erme nedeni olarak kabul edilmesinde, yoğun güven ilişkisinin varlığı etki gösterir⁸⁵. TBK m. 506 (eBK m. 390/3) hükmünde,

81 Becker, *a.g.e.*, s. 731; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 664-665; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 565; Bilge, *a.g.e.*, s. 303; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 11; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 389; Sarı, *a.g.e.*, s. 60; Akıncı, *a.g.e.*, s. 78; Özkaya, *a.g.e.*, s. 717; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 184, 186.

82 Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 565; Gökyayla, *Sempozyum*, s. 294.

83 Becker, *a.g.e.*, s. 731; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 565; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 389; Akipek, *a.g.e.*, s. 79; Sarı, *a.g.e.*, s. 59; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 185-186.

84 Rona Serozan, “Mirasçıya Geçen ve Geçmeyen Haklar, Mirasçının Aslından Kazandığı Haklar ve Miras Bırakanın Ölüm Sonrasına Uzanan Haklar”, *Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan*, İstanbul, 1999, s. 311-312; Mustafa Dural/Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku, Cilt: IV. Miras Hukuku*, Altıncı Bası, İstanbul, Filiz, 2012, s. 8 vd.

85 Berki, *a.g.e.*, s. 167; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 646 vd.; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 564; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 2 vd.; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 389; Havva Karagöz, “Roma Hukukunda Mandatum Post Mortem (Ölümden Sonra Vekâlet)”, *Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan*, İstanbul, 1999, s. 165; Akipek, *a.g.e.*, s. 78; Akıncı, *a.g.e.*, s. 70; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 186; “...Gerek temsil yetkisi ve gerekse vekalet ilişkisini düzenleyen Borçlar Yasasının 35. ve 397. maddeleri bir karineyi hükme bağlamıştır. Bu karine, asıl olanın, ölümlerle temsil yetkisi ve vekalet ilişkisinin sona ermiş olacağıdır. Yasa koyucunun, bu karineyi benimsemesinin amacı şudur: Bilindiği gibi, gerek temsil, gerekse vekalet ilişkisi tarafların karşılıklı güvenine dayanan bir

vekilin iş görme borcunu bizzat ifa etmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Diğer yandan, işin yapılmasında vekâlet verenin ölümü ile onun irade ve menfaati ortadan kalkar. Bazı hallerde ise vekâlet verenin ölümü ile vekâletin ifa edilmesi imkânsızlaşır. Vekâletin ifa edilmesi ve buna ilişkin talep hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bakımdan, vekâlet veren veya vekilin ölümünde terekeye dâhil olabilecek bir hak veya borç niteliği söz konusu değildir. Ancak ölüm anına kadar doğmuş bulunan hak ve alacaklar mirasçılara geçer⁸⁶. Bu şekilde, vekil, ölüm anına kadar iktisap etmiş olduklarını, vekâlet verene veya mirasçılara devretmek zorundadır⁸⁷. Diğer yandan, vekilin yapmış olduğu masrafların karşılanmasını ve üçüncü kişilerle girişmiş olduğu işlemler nedeniyle ortaya çıkan borçlardan kurtarılmasını talep etmesi mümkündür. Sona erme, kanun hükmü uyarınca gerçekleştiğinden, tazminat talebi mümkün olmaz⁸⁸. Vekil, vekâlet verenin ölümünü öğreninceye kadar yaptığı işlerle orantılı olarak ücret isteyebilir⁸⁹. Vekilin ölümü

durum ortaya çıkarmakta ve bu ilişkiden doğan iş görme borcuna ait hak ve borçlar sıkı surette tarafların kişiliğine bağlı bulunmaktadır. Vekil eden, güvendiği bir vekil seçmekte ve O'na işin görülme biçimi hakkında talimat vermekte ve bu işi gördürmeyi dilediği zaman sonlandırabilmektedir. Esasen vekil de, kural olarak işi kendisi yapmakla ve yerine başkasını koymamakla yükümlüdür. Aynı mülahazalar temsil ilişkisi için de geçerlidir. Genellikle, vekil edenin ölümü halinde onun iradesi ve yararı ortadan kalkacak, hatta bazı durumlarda vekil edenin ölümü iş görmeyi imkansız hale getirecektir. İşte tüm bu hususlar, vekil ya da vekil edenden birisinin ölmesi halinde vekalet sözleşmesinin sona ermesini haklı göstermektedir. Bu yüzdendir ki, Borçlar Yasasının 35. maddesiyle eş anlam taşıyan 397/1. maddesi hükmünde: "hilafı mukaveleden ya da işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekalet, gerek vekilin gerek vekil edenin ölümüyle nihayet bulur" denilmektedir. Madde metninden de, açıkça anlaşılacağı üzere yasa koyucu vekil edenden birisinin ölümüyle vekaletin son bulacağını açıkça vurgulamış, öte yandan bu karinenin iki istisnası bulunduğu belirtmiştir. Bunlardan birisi, müvekkil vekil arasındaki sözleşmede bu hususun kararlaştırılmış olması, diğeri de işin niteliğinin vekaletin devamını gerektirmesidir..." Yargıtay 8. HD, E. 2012/3860, K. 2012/4292, T. 15.5.2012, Kazancı İçtihat Bankası.

86 Turhan Esener, *Salahiyete Müstenit Temsil*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1961, s. 176; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 646 vd.; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 564; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 2 vd.; Akipek, *a.g.e.*, s. 78; Akıncı, *a.g.e.*, s. 70-72; Özkaya, *a.g.e.*, s. 717; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 186.

87 "... Dosyada bulunan Bakırköy Hastanesi'nin 30.7.1968 günlü raporuna göre miras bırakmanın vekâletnamenin düzenlendiği günde irade açıklamasına gücü olmadığı anlaşılmaktadır. Biran için aksi farz olursa bile 1.4.1968 günü bu nitelikte olduğu tespit edilerek hastaneye yatırılması itibarıyla, Borçlar Yasası'nın 397. Maddesi hükmünce, irade yetersizliğinin belirmesi vekâleti sona erdireceğinden, ileri sürülen satış gününde davalı H. 'nin vekillik sıfatı sona ermiş olur. Öte yandan, sıfatı sona ersin veya olmasın, vekil, vekalet gereği üzerine geçeni müvekkile geri vermekle yükümlüdür. Bu durumda mal satış parasının miras bırakana ödendiğinin isbatı yükü davalı Hilmi'ye düşer. Bu ispatlanmadığına göre, ölüm ve mirasçılık durumu gözetilerek davacılar soruşturulup tespit edilerek satış parasından paylarına düşenin hüküm altına alınmaması bozmayı gerektirir." Yargıtay 4. HD, E. 6788, K. 7684, T.26.10.1970, Özkaya, *a.g.e.*, s. 735-736.

88 Becker, *a.g.e.*, s. 732; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 4.

89 "... Müvekkilin ölümünden sonra mirasçılardan vekile yeniden vekâletname vermek zorunda olmadığı anlaşılmaktadır. Davalı mirasçılar bu esasa uygun olarak davacıya vekâlet verme-

halinde, vekilin mirasçıları da ücret talep edebilir⁹⁰.

Gerçek kişiler bakımından ölüm hali yanında, taraflardan biri hakkında gaip-lik kararı verilmesi, vekâlet sözleşmesinin sona ermesi sonucunu doğurur⁹¹.

2. Vekâlet Sözleşmesinin Ölümüne Rağmen Devam Etmesi

TBK'nin 43/1'de (eBK m. 35/2), TBK m. 513/1 (eBK m. 397/1) hükmüne benzer bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu bakımdan söz konusu hükümler ile tayin edilmiş bulunan adi karine ile taraflardan birinin ölümü ile vekâlet sözleşmesinin ya da temsil yetkisinin sona ereceği kabul edilmiş ve tarafların, bunun aksini ispat etmeleri mümkün görülür⁹². Belirtildiği üzere, ölümle birlikte vekâlet sözleşmesi kural olarak sona erer. Ancak istisnai olarak tarafların sözleşmede bunun aksini kararlaştırmaları ya da işin niteliği dolayısıyla vekâlet sözleşmesi devam eder.

a. Sözleşme Gereği

Tarafların vekâlet sözleşmesinin ölümden sonra da devam edeceğini ya da vekâletin ölümle birlikte başlayacağını kararlaştırmaları mümkündür. Elbette ki ölen sözleşme tarafının mirasçıları ile sağ kalan sözleşme tarafının, aralarında anlaşmak suretiyle, vekâlet sözleşmesinin devamını sağlamaları mümkündür⁹³. Sözleşmede ölümle vekâletin sona ermeyeceğinin kararlaştırılması için sözleşme konusu işin niteliğinin buna elverişli olması gerekir. Ölüm halinde vekâletin devam edeceğinin kararlaştırılması çoğunlukla vekâlet verenin ölümüne ilişkin olarak tayin edilir. Nitekim vekilin borcu şahsen ifa etmesi ve uzmanlık söz konusu oldu-

mişlerdir. Bu durumda miras bırakanla davacı arasında yapılan sözleşmenin miras bırakanın ölüm gününe kadar davacı avukatın katlandığı emeğin tespiti tespiti gerekir. O halde davacının sözleşmede yazılı beş bin liralık işin ne kadarını yerine getirdiği bilirkişi aracılığı ile tespit olunarak 5.000 liradan yapıldığı tespit olunacak iş tutarına hükmedilmesi gerekir.” Yargıtay 4. HD, E. 1970/12378, K. 1971/1776, T. 26.2.1971, Özkaya, a.g.e., s. 734-735.

90 Zevkliler/Gökyayla, a.g.e., s. 628.

91 Tandoğan, a.g.e., s. 664; Hatemi/Serozan/Arpacı, a.g.e., s. 438; Zevkliler/Gökyayla, a.g.e., s. 628; Gürsoy, a.g.m., s. 11; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 389; Sarı, a.g.e., s. 60; Özkaya, a.g.e., s. 717; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 186.

92 Gürsoy, a.g.m., s. 3-4; Akıncı, a.g.e., s. 70-71.

93 Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 390; Zevkliler/Gökyayla, a.g.e., s. 628; Gürsoy, a.g.m., s. 8; “... miras bırakan noterden verilmiş olduğu 12.11.1984 tarihli “Resen gayrimenkul satış vaadini havi hususi vekaletname” de satışa konu taşınmazın satış parasını peşin aldığı ve vekaletnamenin ölümden sonrada geçerli olacağını belirtmiş olmasına göre vekaletnamenin ölümden sonrada bu konuda hükmünü icra edeceğinin kabulü gerekir.

Ancak, davacı taraf davasını yalnızca geçersiz vekaletnameye değil ayrıca, kötü niyet ve muvazaa sebeplerine de dayandırmıştır. Davacının, bu husustaki iddialar için, taraf delilleri yeterince toplanmalı ve hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmelidir. Direnme kararı bu nedenlerle bozulmalıdır...” Yargıtay HGK, E. 1985/1-66, K. 1986/441, T. 18.4.1986, *Kazancı İçtihat Bankası*.

ğundan, mirasçılarının iş görme borcunu ifa etmeleri çoğunlukla mümkün olmaz⁹⁴.

Vekâlet sözleşmesinin taraflarınca, sözleşmeye, vekâletin ölümden sonra da devam edeceğine ilişkin konulmuş bulunan kayıt mirasçılarını bağlamaz. Mirasçılar, sözleşmeyi, tek taraflı olarak sona erdirmek hakkına her zaman sahiptir⁹⁵. 1940 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı ile vekil ve vekâlet veren arasında anlaşmanın varlığı halinde, vekâlet verenin ölümünden sonra vekilin yetkisinin devam edeceği; ancak vekili azil hakkının, yasal mirasçılara geçeceği ve mirası reddetmemiş bulunan mirasçılarının bu hakkı kullanabileceği belirtilmiştir⁹⁶. Vekilin azledilemeyeceğine ilişkin bir sözleşme hükmü de vekâlet sözleşmesinin vekâlet verenin ölümünün ardından devam edeceği şeklinde değerlendirilemez⁹⁷.

Temsilci veya vekilin yerine getireceği iş veya işlem, vekâlet verenin ölümünden sonra yapılacaksa, buna ölümden sonra başlayan vekâlet (mandatum post mortem) adı verilir⁹⁸. Bu halde vekâlet, ölümden sonra icra edilir⁹⁹⁻¹⁰⁰.

Vekâlet verenin ölümünden sonra bir işin görülmesi için verilmiş bulunan vekâletin hukuki niteliği de doktrinde tartışmalıdır. Bu tür vekâletin, vasiyeti yerine getirme görevlisi tayin edilmesi ile ilişkisi bakımından farklı görüşler ortaya atılmıştır.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 550-556 hükümleri arasında, miras bırakanın ölümü ile terekenin mirasçılara sağlıklı bir

94 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 649, 655; Becker, *a.g.e.*, s. 732; Akipek, *a.g.e.*, s. 79-80; Akıncı, *a.g.e.*, s. 71; Özkaya, *a.g.e.*, s. 718.

95 Berki, *a.g.e.*, s. 167-168; Bilge, *a.g.e.*, s. 302; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 12; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 391.

96 "... Borçlar Kanununun 397 nci maddesinde gerek vekilin gerek müvekkilin ölümüyle ve ehliyetinin zevali veya iflasıyla vekaletin nihayet bulması hakkındaki hüküm, hilafının mukaveleden veya işin mahiyetinden anlaşılması kaydıyla takyit edilmiş olmasına göre tevhibi içtihadı mucip olan hadiselerde olduğu gibi müvekkilin ölümünden sonra dahi mutasarrıf olduğu gayrimenkul malını tapu dairesinde şahsı ahara bey ve ferağa dair vuku bulan vekaletin devam edeceği iki taraf arasında muteber surette mukavele edilmiş ise müvekkil öldükten sonra da vekilin salahiyetleri devam edeceğine, fakat azil hakkı ölünün kanunî haleflerine intikal etmiş olacağından mirası reddetmemiş olan mirasçılar tarafından azil olunabileceğine..." Yargıtay İBGK, E. 1938/20, K. 1940/87, T. 7.12.1940, Özkaya, *a.g.e.*, s. 721.

97 Yargıtay HGK, E. 179, K. 63, T. 10.5.1950, Özkaya, *a.g.e.*, s. 727.

98 Gürsoy, *a.g.m.*, s. 22; Bkz. Esener, *a.g.e.*, s. 178; Karagöz, *a.g.m.*, s. 166.

99 Gürsoy, *a.g.m.*, s. 22; Bkz. Karagöz, *a.g.m.*, s. 166.

100 İleri sürülmekte olan bir görüş, bu halde, vekâletin ölümden sonra sözleşme gereği olarak devam etmekte olduğunu benimsemektedir. Diğer bir görüş ise işin niteliği gereği, ölümle son bulmayan bir vekâletin var olduğunu kabul etmektedir. Her iki görüşü uzlaştıran bir diğer görüş, vekâlet verenin ölümünden sonra görülecek işi için yapılan vekâlet sözleşmesinde, açıkça ölümün vekâlete son vermeyeceği belirtilmişse, vekâletin sözleşme gereği olarak devam edeceğini; ancak böyle bir açıklamanın bulunmaması halinde, işin niteliği nedeniyle vekâletin son bulmadığını ifade etmektedir. Söz konusu görüşlere ilişkin bilgi için bkz. Gürsoy, *a.g.m.*, s. 23-33; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 651; Akipek, *a.g.e.*, s. 80.

biçimde aktarılmasının sağlanması, çekişmelerin önlenmesi için düzenleme altına alınmıştır¹⁰¹. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, temel olarak miras bırakanın son dileklerini yerine getirmek, terekeyi yönetmek, alacakları tahsil etmek, borçlarını kapatmak ve terekenin taksim edilmesini sağlamak görevlerini yerine getirmek üzere (TMK m. 552), miras bırakan tarafından, miras sözleşmesi ya da genellikle vasiyetname ile tayin edilir¹⁰². Vasiyeti yerine getirme görevlisi, yapmış olduğu işlerden ötürü vekil gibi sorumlu olur (TMK m. 556). Diğer yandan, miras bırakanın iradesine uygun olarak hareket eder, mirasçıların çıkarlarına uymayacak son dileklerini yerine getirir ve onların taleplerine uymak zorunda değildir. Mirasçılar tarafından görevine son verilemeyeceği gibi birtakım işleri yapması için talimat verilmesi de mümkün değildir¹⁰³. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin denetimi ve görevine son verilmesi, sulh hâkimi tarafından gerçekleştirilir (TMK m. 555). Vasiyeti yerine getirme görevlisinin hukuki niteliği ise tartışmalıdır¹⁰⁴. Belirtildiği üzere, vasiyeti yerine getirme görevlisi, vasiyet ile tayin edilmesi, yetkisinin sonra erdirilememesi ve sınırlanamaması ile talimat verilememesi noktalarında vekâlet ile farklılık göstermektedir¹⁰⁵.

İleri sürülmekte olan bir görüş¹⁰⁶, ölümünden sonra bir işin görülmesi için verilmiş bulunan vekâletin, ölüme bağlı tasarruf niteliği taşımadığını ve sağlar arası işlem olarak kabul edilmesi gerektiğini; vasiyetnameye ilişkin şekilde bağlı olmadığını ve ölümden sonra mirasçılardan biri tarafından tek taraflı sona erdirmenin mümkün olduğunu benimsemektedir. Bir diğer görüş¹⁰⁷ ise karşılıksız kazandırmalara ilişkin eBK m. 240 (TBK m. 290) hükmünün kıyasen uygulanması gerektiğini ve bu şekilde ölüme bağlı tasarruf şekline uyulması gerektiğini kabul ede-

101 Ali Naim İnan/Şeref Ertaş/Hakan Albaş, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku*, Ankara, Seçkin, 2006, s. 249; Zahit İmre/Hasan Erman, *Miras Hukuku*, İstanbul, Der, 2011, s. 157; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, Ankara, Turhan, 2006, s. 157.

102 Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, İstanbul, Filiz, 1987, s. 295; Rona Serozan, *Miras Hukuku*, Ankara, Seçkin, 2012, s. 333-334; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 158 vd.; Dural/Öz, *a.g.e.*, s. 179 vd.; O. Gökhan Antalya, *Miras Hukuku*, İstanbul, Alkım, 2003, s. 171-172; İnan/Ertaş/Albaş, *a.g.e.*, s. 248.

103 Dural/Öz, *a.g.e.*, s. 184; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 298-299; Serozan, *Miras Hukuku*, s. 334; İnan/Ertaş/Albaş, *a.g.e.*, s. 250; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 175.

104 Söz konusu tartışmalar ve vesayet, musaleh, vekâlet, temsil, sınırlı aynı hak görüşlerine ilişkin bilgi için bkz. Ferit H. Saymen, *Vasiyeti Tenfiz Memurunun Hukuki Mahiyeti*, İstanbul, 1938, s. 3 vd.; TMK m. 556 hükmünden hareketle, vasiyeti yerine getirme görevlisinin ölümden sonraya etkili iş görme veya vekâlet ilişkisi olduğu belirtilmektedir. İnan/Ertaş/Albaş, *a.g.e.*, s. 249, Vekâlet olduğu yönünde bkz. Antalya, *Miras Hukuku*, s. 173; vasiyeti yerine getirme görevlisinin miras bırakanın vekili veya temsilcisi olmadığı ve mirasçılar ile olan ilişkisinin vekâlet olduğu yönünde bkz. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 158; Ayrıca bkz. Dural/Öz, *a.g.e.*, s. 182-183.

105 Saymen, *a.g.e.*, s. 9-10; Ayrıca bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 299.

106 Gürsoy, *a.g.m.*, s. 31-32; Esener, *a.g.e.*, s. 179-180; Akıncı, *a.g.e.*, s. 76-77.

107 Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 232, dn. 657.

rek, vasiyeti yerine getirme görevlisi niteliği kazandırmaktadır. Bir başka görüş¹⁰⁸ ise bu şekilde temsil yetkisi verilmesini ölüme bağlı tasarruf olduğunu ve ölüme bağlı tasarrufların şekline bağlı olarak yapılması gerektiğini kabul etmekte; ancak mirasçılarının her zaman sona erdirme hakkını kullanabileceğini benimsemektedir.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında, vekâlet verenin ölümünden sonra bir işin görülmesi için verilmiş bulunan vekâletlin bir sağlar arası işlem olduğunu, ölüme bağlı üçüncü kişi yararına sözleşmeler içerisinde yer aldığını ifade ederek; ölüme bağlı bağışlama ile eBK m. 240 hükmünün dışında tutulmasını ve saklı paylı mirasçılarının bu ivazsız ve şekilsiz kazandırmanın risklerine karşı maddi açıdan korunmaları gerektiğini öngörmüştür¹⁰⁹. Diğer yandan, bir başka kararda

108 Eren, *a.g.e.*, s. 450; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, *a.g.e.*, s. 194, dn. 43c.

109 "... *Muris İsmet'in sattığı kahvehanenin bedeli olan 15 bin doları Antalya yolculuğu sırasında dava dışı Ali'ye "şayet yolda bir şey olursa bu parayı kardeşim Nuri'ye teslim et" diyerek verdiği, bilahare murisin Kocaeli'ne döndükten sonra depremde göçük altında kalarak ölmesi üzerine sözü edilen paranın davalıya teslim edildiği hususlarında bir uyumsuzluk bulunmamaktadır.*

Murisin davacı ve davalıdan oluşan iki mirasçısı bulunmaktadır. Davacı davaya konu edilen Ali'ye tevdi edilen para üzerindeki yarı payını (miras hissesini) istemiş, mahkemece dava kabul edilmiştir...

C) DEĞERLENDİRME:

aa) İŞLEMİ GEÇERLİ KILICI YORUM

Bizatihi ölüme bağlı tasarruf şekline uyulmamış olsa bile tarafların bir sağlararası işlemi kurmak istediklerini ve böyle bir işlemin ölüme bağlı tasarruf hükümlerine bağlanmasının zorunlu olmadığını gösterebilir. Kuşku durumunda (kazandırıcı işlemin sağlararası işlem mi yoksa ölüme bağlı tasarruf mu sayılacağı sorununun çözümünde) favor negotii (işlemi kurtarıcı, geçerli kılıcı yorum) ilkesi doğrultusunda, geçersiz bir ölüme bağlı işlem yerine geçerli bir sağlararası işlemin varlığı kabul edilmelidir (BGE 99 II 268)

bb) Hukukumuzda terekeyle ilgili tüm işlemlerin özellikle ölüme bağlı kazandırmaların mutlaka miras hukuku ilkelerine göre gerçekleştirilmesi yolunda bir zorunluluk bulunmamaktadır. Zira, pozitif hukukun belirli bir amaca ulaşmak üzere birden fazla hukuki yolu yurttaşların önüne açtığı olasılıklarda, yurttaşların bu yollardan mutlaka birisini kullanmaları kendilerinden beklenemez. Gerçekten de ölüme bağlı bağışlama hakkında kıyasen ölüme bağlı tasarruf hükümlerinin uygulanmasını öngören BK. mad. 240/II kuralını, ölüme bağlı kazandırmayı amaçlayan tüm sağlararası işlemlerde genel geçer bir ilke olarak kabul edilip tüm bu işlemler miras hukuku ilkelerine bağlı tutulamaz. Öyle ki ölüme bağlı kazandırmayı amaçlayan üçüncü kişi yararına sözleşme dahil ölüm sonrasında etkili vekalet ve temsil yetkisi sağlama işlemleri BK. mad. 240/II açısından değerlendirilemez.

cc) Muris, kazandırılacak değeri (15 bin doları) sağlığında aracı kişiye (Ali'ye) devretmiş; Ali'de (aracı kişi) 15 bin doları kendi malvarlığından davalıya intikal ettirmiştir. Miras bırakanın terekesinden bir kazandırma söz konusu değildir. Ölüme bağlı üçüncü kişi yararına bir sözleşme gündemdedir. Gerçekten de (ancak) aracısız kazandırmalar, ölüme bağlı bağışlama kavramı ve dolayısıyla BK. mad. 240 kuralı çerçevesi içinde toplanabilecek kazandırmalardır. Bu nedenle aracılı kazandırmalar, ölüme bağlı bağışlama kavramı ve BK. mad. 240 kuralı dışında tutularak, ayrı bir çatı altına, ölüme bağlı üçüncü kişi yararına sözleşme çatısı altına sokulmalıdır (Bkz. Serozan, sh. 44. 195, 215 ve 216).

dd) Şu var ki, münferit kazandırmanın beraberinde getirdiği menfaatler çatışmasında tereke

ise ölümden sonra bir işin görülmesi için vekâlet sözleşmesi yapılmasının mümkün olduğunu ve vekâlet uyarınca yapılan bağışlamanın geçerli olduğunu kabul etmiş; ancak saklı pay bakımından değerlendirme yapılarak, tenkis hükümlerinin tatbik edilmesini benimsemiştir¹¹⁰.

İlgililerinin (davacının) çıkarı ile kazandırmada bulunan kişinin (miras bırakanın) çıkarını tutarlı bir biçimde uyumlu hale getirmek gerekir. Aynı sonuç, ölüme bağlı üçüncü kişi yararına sözleşme için de geçerlidir. Burada da hem ölüme bağlı kazandırmanın amacına ulaşmasına yardımcı olmak üzere sağlararası işlem hükümleri, hem de tereke ilgililerini (davacıyı) bu kazandırma türünün beraberinde getirebileceği sakıncalarına karşı koruyucu miras hukukunun öncelikler düzeni birlikte uygulanmalıdır; öyle ki, bir yandan hukuksal işlemin geçerliliğini kurtarıırken, öte yandan tereke ilgililerinin (davacının) çıkarlarını da kollayan bir çözüm yolu benimsenmelidir.

Çatışan menfaatleri adaletli ve uyumlu bir biçimde düzenleyen, miras bırakanın son dileklerine uyan ve tereke ilgililerinin çıkarları da gözetilip kullanılmalıdır.

O halde, saklı paylı mirasçılar yararına kazandırmanın tenkisine öncelikle bu tür kazandırmalardan başlanmalıdır (TMK.mad.563/570).

Öte yandan, miras bırakanın ivazlı sağlararası işlem alacaklılarının hakkı bu tür kazandırıcı işlem alacaklılarının hakkının önünde yer alacaktır (TMK.mad.603/1). Önce murisin alacakları tatmin edilecek, ancak geriye bir şey kalırsa ölüme bağlı kazandırmalar terekeden yerine getirilecektir.

Uyuşmazlık konusu sözleşmede davalıya karşı gerçekleştirilen kazandırma, vasiyet benzeri kendine özgü bir kazandırmadır; yoksa davalının kabulünü gerektiren bir bağışlama değildir. O nedenle ki işlem şekle bağlı tutulmamıştır.

Bu böyle olmakla birlikte, davacının (murisin) alacaklılarının ve saklı paylı mirasçılarının bu ivazsız ve şekilsiz kazandırmanın risklerine karşı maddi açıdan korunmaları gerekmektedir...” Yargıtay 3. HD, E. 2004/12296, K. 2004/13423, T. 6.12.2004, Kazancı İçtihat Bankası; söz konusu karar, Yargıtay HGK'nin, E. 2006/3-754, K. 2006/757 sayılı ve 29.11.2006 tarihli kararı ile onanmıştır.

110 “... Tarafların miras bırakanı (H.Y.)nin Kocaeli Birinci Noterliği'nce düzenlenen 19/07/1971 günlü ve 6505 sayılı özel vekaletname ile dava konusu taşınmazın dörtte üç payının kızı (Z) ye satılması veya kayıtsız şartsız bağışlanması ve tapuda adına tescil işleminin yapılması için (A.S.) ye vekalet verdiği, ölümünden sonra da bu vekaletin geçerli olacağını beyan ettiği, ölümünü müteakip ise vekilin, özel yetkisine dayanarak sözü geçen taşınmazı davalı (Z) ye müvekkili adına bağışlayıp tapuda tescil işlemini yaptırdığı anlaşılmıştır.

İstek, saklı payı giderme amacına yönelen bu bağışlamanın iptaline ilişkin olup, mahkemece dava reddedilmiştir.

Az önce açıklandığı gibi, ölümünden sonra geçerli olmak üzere vekalet sözleşmesi yapmak mümkün olup, yapılan bağışlama geçerlidir. Dava dilekçesinde saklı payın zedelendiğinden söz edildiğine göre iptal isteği tenkisi de kapsar. O halde uyuşmazlığın, tenkis olarak ele alınması gerekir.

Miras bırakanın ölümünden önceki bir sene içinde yaptığı kayıtsız şartsız bağışlamalar saklı payı giderme kastı aranmaksızın tenkis edilir (MK. 507/3). Ölümünden evvelki bir yıl içindeki bağışlamalar mutlak olarak tenkise tabi iken ölümden sonra gerçekleşen bağışlamaların bu kural dışında kalacağı düşünülmesi MK.un 50/3. maddesinin sevk amacına ters düşer. Öyle ise, saklı payı giderme bakımından hiçbir araştırma yapmadan, sadece hesapla ilgili incelemeler yapıp sonucu uyarınca hüküm verilmesi gerekir...” Yargıtay 2. HD, E. 1977/1460, K. 1977/2282, T. 5.4.1977, Özkaya, a.g.e., s. 732-733.

b. İşin Niteliği Gereği

İşin niteliğinin açıkça vekâletin devamını gerektirmesi halinde, vekâlet sözleşmesi sona ermez. Burada her somut olayın değerlendirilerek, vekâletin devam edip etmediği tayin edilir.

Maddi fiillere ilişkin vekâlet sözleşmelerinde, şahsen ifa etmekle yükümlü olan vekilin ölmesi halinde, vekâlet verenin şahsına ilişkin bir işin yapılması imkânsız hale gelir. Örnek olarak ameliyat yapacak olan bir doktorun, ders verecek olan bir öğretmenin veya davayı takip edecek olan bir avukatın ölümü halinde ifa imkânsızlaşır¹¹¹. Bu bakımdan vekâlet sözleşmesinin devamı mümkün olmaz. Diğer yandan, vekâlet sözleşmesinin üçüncü kişinin yararına akdedilmiş olması halinde, vekâlet verenin ölümüne rağmen, üçüncü kişi, edimin ifa edilmesini talep edebileceğinden, vekâlet sözleşmesi sona ermez¹¹².

Hukuki işlemin yapılmasına ilişkin vekâlet sözleşmesinin, vekâlet verenin ölümünden sonra işin niteliği gereği devam etmesi mümkündür. İnançlı vekâlet bakımından ise güven ilişkisinin yoğunluğu ve işin niteliği nedeniyle, kural olarak vekâlet sözleşmesi sona ermelidir¹¹³.

Yargıtay, vekâlet verenin sağlığında vermiş olduğu vekâlet ile avukatın, vekâlet verenin ölümünden sonra dava açamayacağını ve ret kararı verilmesi gerektiğini kabul etmektedir. Elbette ki dava açılmasına ilişkin sürenin kaçırılmasının söz konusu olabileceği gibi TBK m. 513/2 (eBK m. 397/2) hükmünün uygulanma imkânının bulunduğu durumlarda, avukatın ölümden sonra açmış olduğu davanın reddine karar verilemez¹¹⁴. Diğer yandan, Yargıtay vermiş olduğu pek çok kararında, vekâlet verenin, satışını vaat etmiş olduğu taşınmazına ilişkin olarak devir işlemlerinin yapılması için vekâlet sözleşmesi akdetmiş olması halinde, ölümden sonra da vekâlet işin niteliği gereği devam edeceğini ve söz konusu vekâlete dayalı olarak yapılan işlemin geçerli olduğunu kabul etmektedir¹¹⁵.

111 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 651; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 7-8; Akıncı, *a.g.e.*, s. 71.

112 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 651-652; Akıncı, *a.g.e.*, s. 72.

113 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 652-653; Akıncı, *a.g.e.*, s. 73.

114 Yargıtay 6. HD, E. 1989/18208, K. 1990/988, T. 1.2.1990, *Kazancı İçtihat Bankası*.

115 "...uyuşmazlık, kayıt maliklerinden Ali'nin ölümünden sonra vekili tarafından yapılmış olan satışın geçerli olup olmadığı yönünde toplanmaktadır..."

Gerek temsil yetkisi ve gerekse vekalet ilişkisini düzenleyen BK. 35 ve 397. madde hükümleri bir karineyi hükme bağlamıştır. Bu karine, aslolanın, ölümlü temsil yetkisi ve vekalet ilişkisinin sona ermiş olacağıdır. Yasa koyucunun bu karineyi benimsemesinin amacı şudur. Bilindiği gibi, gerek temsil ve gerekse vekalet ilişkisi, tarafların karşılıklı güvenlerine dayanan bir ilişki ortaya çıkarmakta ve bu ilişkiden doğan iş görme borcuna ilişkin hak ve borçlar sıkı surette tarafların kişiliğine bağlı bulunmaktadır. Müvekkil güvenini taşıyan bir vekil seçmekte, ona her zaman işin görülme biçimi hakkında talimat vermekte ve bu iş gördürmeyi dilediği zaman sona erdirebilmektedir (Haluk Tandoğan - Borçlar Hukuku, Özel Borç ilişkileri - Ankara 1977 - Sahife 416); (Kemal Tahir Gürsoy - Vekalet Akinin Ölüm nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuç-

C. Ehliyetin Kaybedilmesi

TBK m. 513/1 (eBK m. 397/1) hükmü uyarınca vekil veya vekâlet verenin ehliyeti kaybetmesi, vekâlet sözleşmesinin sona erme nedeni olarak tayin edil-

ları - Temsil ve Vekaletle İlişkin Sorunlar Sempozyum - 14/16 Haziran - İstanbul 1977 - sahife 1 vd.). Esasen vekil de kural olarak, işi kendisi yapmakla ve yerine başkasını koymamakla yükümlüdür. Aynı mülhazalar temsil ilişkisi için de geçerlidir. Genellikle müvekkilin ölümü halinde, iş görmenin yapılma biçimine egemen olan onun iradesi ve yararı ortadan kalkacak; hatta bazı durumlarda müvekkilin ölümü, iş görmeye devamı imkansız hale getirecektir (mesele; tedavi edilen hastanın ölümünde olduğu gibi); işte bütün bu hususlar kural olarak vekil ya da müvekkilden birinin ölümü halinde, vekalet sözleşmesinin sona ermesini haklı göstermektedir. Bu yüzdendir ki BK. nun 35. maddesi ile eş anlamda bulunan 397/1. maddesi hükmünde "...hilaftı mukaveleden veya işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekalet, gerek vekilin, gerek müvekkilin ölümü ile... nihayet bulur..." denilmektedir. Madde metninden de açıkça anlaşılacağı veçhile yasa koyucu, vekil ile müvekkilden birinin ölümü ile vekaletin sona ereceğini açıkça vurgulamış, öte yandan bu karinenin iki istisnası bulunduğunu belirtmiştir. Bunlardan biri, müvekkille vekil arasındaki sözleşmede bu hususun kararlaştırılmış olması; diğeri de, işin niteliğinin, vekaletin devamını gerektirmesidir.

Davacıların miras bırakkanı Ali'nin vekiline verdiği vekaletnamede, vekalet ilişkisinin ölümden sonra da devam edeceğine ilişkin bir açıklık, bir kayıt bulunmadığına göre, bu davada özellikle işin niteliğinin, müvekkilin ölümüne rağmen vekalet ilişkisinin devamına imkan verip veremeyeceği üzerinde durulması gerekir. Zira, bu soruya verilecek yanıt aynı zamanda davanın çözümüne de yanıt teşkil edecektir.

Temyizen incelenen bu davanın konusunu oluşturan maddi olgular dikkatlice incelendiği takdirde, davacıların miras bırakkanı Ali ile diğer paydaşlar Recep ve Hatice'nin dava konusu taşınmazı İstanbul İkinci Noterliği'nde 19.5.1932 gününde re'sen düzenlenen bir belge ile Muharrem adlı kişiye sattıkları, parasını tamamen aldıkları, taşınmaz üzerinde hiçbir hakları kalmadığı ve özellikle de satış tarihinden sonra tarh ve tahakkuk ettirilecek vergi ve resimlerin alıcıya ait olacağıın belirtildiği ve aynı belgede Haliloğlu Demir adlı bir kişinin ferağ işlemini yapması için vekil tayin edildiği; bilahare Ali'nin 22.4.1933 gününde öldüğü, nihayet 8.8.1940 yılında taşınmazın ilk alıcı Muharrem adına ve ondanda davalı adına ferağ edildiği anlaşılmaktadır. Taşınmazın ilk satışla birlikte Muharrem adlı kişiye teslim edildiği ve davalıya satılincaya kadar onun ve daha sonrada davalının zilyetliğinde bulunduğu ihtilafsızdır.

Görülüyor ki, gerçekleşen maddi olgulara göre davacıların miras bırakkanı Ali, satışını vaadettiği taşınmazın parasını tamamen almış, taşınmazı alıcıya teslim etmiş ve özellikle de bu satışa müteferri işlemleri yapmak ve tapu memuru karşısında takriri vermek üzere Haliloğlu Demir'i vekil olarak atamıştır. Belirtilen amaçla verilmiş olan böyle bir vekaletin, müvekkilin ölümünden sonra da devam edeceği hiçbir kuşku ve duraksamayı gerektirmeyecek kadar açıktır...

O halde yukarıda yapılan açıklamalara göre, müvekkilin ölümüne rağmen işin niteliği gereği vekalet ilişkisinin devam edeceği anlaşılmasına ve böyle bir kabul 7.12.1940 gün ve 20/87 günlü içtihatı birleştirme kararına da ters düşmeyeceğine ve özellikle davalının zilyedliğinin gerçek malik sıfatıyla olduğu maddi olayların gerçekleşme biçimi ile anlaşılmasına göre..." Yargıtay HGK, E. 1980/7-2406, K. 1981/641, T. 25.9.1981, Özkaya, a.g.e., s. 722-724. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay HGK, E. 1-616, K. 127, T. 24.3.1965, Yargıtay HGK, E. 1-65, K. 94, T. 26.12.1962, Yargıtay 1. HD, E. 1985/6626, K. 1985/9474, T. 17.9.1985, Özkaya, a.g.e., s. 726, 730-731; Yargıtay 13. HD, E. 2001/3483, K. 2001/5903, T. 5.5.2001, Kazancı İçtihat Bankası; Yargıtay HGK, E. 1969/778, K. 1970/685, T. 16.12.1970, Kazancı İçtihat Bankası.

miştir. Vekâlet sözleşmesi, gerek vekilin, gerekse vekâlet verenin ayırtım gücünü kaybetmesi ve tam ehliyetsiz olması¹¹⁶ halinde sona erer¹¹⁷. Aynı şekilde ayırtım gücüne sahip bulunan kişinin kısıtlanması¹¹⁸ veya yasal danışman atanması¹¹⁹ da

116 “... davalıların murisi Yalçın E’ in 1.3.1998 tarihinde hastaneye yatırılarak 31.3.1998 tarihinde hastanede öldüğü anlaşılmaktadır. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Başkanlığı’nın 5.4.2000 günlü raporuna göre satış vaadi sözleşmenin ve ibranamenin düzenlendiği 4.3.1998 tarihi ile muvafakatname tarihi olan 5.3.1998 tarihlerinde muris Yalçın E’ in ağır hastalık sonucu bilinçsel işlevlerinin ileri derecede etkilenmiş olduğu, bu nedenle medeni hakları kullanma ehliyetine haiz olmayacağı görülmektedir. Satış vaadi sözleşmesini murise vekaleten imzalayan vekili Kahraman E’ e vekaletnamenin verildiği 18.3.1997 tarihinde Yalçın E’ in medeni hakları kullanma ehliyetine haiz olduğu kabul edilse dahi B.K. 397/1. maddesi hükmüne muris Yalçın E’ in ehliyetinin kaybolması ile vekalet sona erdiğinden satış vaadi sözleşmesinin düzenlendiği 4.3.1998 tarihinde vekilin vekillik sıfatı sona ermiş bulunmaktadır. Bu nedenle satış vaadi sözleşmesi geçersizdir. Muris Yalçın E’ in medeni hakları kullanma ehliyeti olmadığından 5.3.1998 günlü ibranameye de değer verilemez. Hastanede ağır hasta yatarken medeni hakları kullanma ehliyeti bulunmayan Yalçın E’ in 195.000 DM aldığı kabulü, hayatın olağan akışına da uygun bulunmamaktadır. Esasen terkesinden de bu miktar bir paranın çıktığı ispat edilememiştir. Kaldı ki, davacı tarafın dava sırasındaki açıklamalarından da bu miktar paranın davalıların murisine vermediği anlaşılmaktadır. Davacının eşi, dava dışı M. Zeki K. ile davalıların murisi Yalçın E’ in yaptığı 18.3.1997 tarihli adi sözleşmede 4000 DM satış bedeline mahsuben kapora olarak murise ödediği dava dışı M. Zeki K, Yalçın E’ den gelen tüm haklarını davacı Dilek K’ na devretmiş olduğu anlaşılmaktadır. Muris Yalçın E. ile M. Zeki K’ nun yapmış olduğu 18.3.1997 tarihli sözleşme M.K. 706, B.K. 213, ve T.K. 26. maddesi gereği resmi şekilde yapılmadığı için geçersizdir. Geçersiz sözleşmeye göre taraflar verdiklerini aynı anda birbirlerine iade ile yükümlüdürler. Davacının eşi M. Zeki K, geçersiz sözleşmeden doğan haklarını davacıya temlik ettiğine göre davacı ancak davalılardan murise verilen 4000 DM kaporayı isteyebilir. Mahkemece bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir...” Yargıtay 13. HD, E. 2002/12317, K. 2002/2937, T. 21.3.2002, Kazancı İçtihat Bankası.

117 Berki, a.g.e., s. 168; Tandoğan, a.g.e., s. 666; Yavuz/Özen/Acar, a.g.e., s. 565; Gümüş, Özel Hükümler, s. 389; Sarı, a.g.e., s. 61-62; Akıncı, a.g.e., s. 78; Özkaya, a.g.e., s. 720; Canyürek, Sayı: 12, s. 186.

118 “... Borçlar Kanununun 397/1. maddesi gereği Medeni hakların kullanılması ehliyetinin yitirilmesiyle vekalet sona erer. Kısıtlıya vasi atanmış olmakla aynı maddenin ikinci fıkrasının olaya uygulanması olanağı da kalmamıştır. Vasi atanmasıyla temsil yetkisi vasiye geçmiştir. Kısıtlının atadığı vekilin vekaletinin devam edebilmesi vasiden vekalet almasıyla olasıdır. Vasiden vekalet vermeyen yetkisiz vekil temyiz yetkili olamaz. Bu nedenle ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 67. maddesi uyarınca temyiz dilekçesinin reddi gerekmektedir...” Yargıtay 2. HD, E. 1999/120, K. 1999/1933, T. 5.3.1999, Kazancı İçtihat Bankası.

119 “... Medeni Kanununun 379. maddesi hükmüne “hacrine kafi sebep bulunmamakla beraber Medeni haklarını kullanmak selahiyetinden kısmen mahrum edilmesi menfaati iktizasından bulunan reşide maddede belirtilen işlerinde oyu alınmak üzere bir müşavir atanır. Kanuni müşavir vasi gibi genel yetkileri haiz bir kanuni temsilci olmadığı gibi, kayyum gibi özel bir vekil de değildir. Hakkında kayyum atanan kişi medeni hakları kullanmak ehliyetini koruduğu halde, kanuni müşavir atanan kişi medeni haklarını kullanma ehliyetini kısmen kaybeder. Bu kişiler kanuni müşavir atanan konuda kanuni müşavirin oyunu almadan medeni haklarını kullanamazlar. Aksi halde yani kanuni müşavirin oyu alınmaz veya kanuni müşavir icazet vermezse yaptıkları muamele kendilerini bağlamaz.

sözleşmenin sona ermesi sonucunu doğurur.

Vekâlet verenin sınırlı ehliyetsiz duruma düşmesi durumunda, vekilin, kanuni temsilcinin muvafakati ile iş görmeye devam etmesi mümkündür¹²⁰. Ehliyetin kaybedilmesi neticesinde, yasal temsilci tek taraflı sona erdirme hakkını kullanabilir¹²¹. Sınırlı ehliyetli duruma düşülmesi nedeniyle, vekil ya da vekâlet verene kanuni müşavir tayin edilmesi neticesinde, TMK m. 429 hükmüyle belirlenmiş bulunan işlemlere ilişkin vekâletin devam etmesi, yasal danışmanın muvafakat göstermesi ile mümkün olur¹²². Diğer yandan, vekâlet verenin ehliyetini kaybetmesi nedeniyle, haklarının tehlikeye düşmemesi için vekilin, kanuni temsilci atanıncaya kadar işe devam etmesi gerekir¹²³.

Tam ehliyetsiz hale gelen vekil bakımından, sözleşme gereklerinin yerine getirilmesi mümkün olmayacağından, vekâlet sözleşmesi sona erer. Vekilin kanuni temsilcisi bakımından vekâletin ifasına devam yükümlüğü ortaya çıkabilir¹²⁴. Vekilin ehliyetsizliğe rağmen, sözleşmenin devam edeceğine dair bir anlaşma mümkün değildir. Bu şekilde anlaşmanın varlığı sözleşmenin sona ermesini engellemez¹²⁵. Vekilin sınırlı ehliyetsiz veya sınırlı ehliyetli hale gelmesi durumunda da vekâlet verenin vekile karşı olan güveni sarsılacağından, kural olarak vekâlet sözleşmesi sona erer¹²⁶.

D. İflas

TBK m. 513/1 (eBK m. 397/1) hükmünde, vekil veya vekâlet verenin iflası, vekâlet sözleşmesinin taraflar arasındaki karşılıklı güven ilişkisine dayandığın-

Olayda miras bırakan üçüncü bir kişiye vekalet vererek taşınmazını vekil marifetiyle sattırmuş ancak, satış sırasında adı geçene kanuni müşavir tayin edilmesi gerektiği Adli Tıp raporuyla tesbit edilmiştir.

Yukarıda açıklanan ilkeler uyarınca miras bırakana bir kanuni müşavir tayiniyle oyunun alınmadığı gerçekleşmiştir. Hal böyle olunca taşınmaz satışına ilişkin sözleşmenin bağlayıcı nitelikte bulunmadığının kabulü gerekir. Gene olayda satışın vekil marifetiyle yapılmış bulunması da sözleşmenin bağlayıcılığı sonucunu da doğurmaz. Zira; vekil müvekkilinin emir ve talimatı altında hareket etme zorunda olup, emir ve talimatın hukuki sonuç doğurması dahi kanuni müşavir oyunun alınmasını zorunlu kılar. Diğer taraftan olayda aynı durumda bulunan ve miras bırakan tarafından yapılmış diğer bir satış sözleşmesinin de geçerli bulunamayacağına karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir. Bu nedenle direnme kararı usul ve yasaya uygun olduğundan onanmalıdır...” Yargıtay HGK, E. 1982/1-828, K. 1984/975, T. 23.11.1984, *Kazancı İçtihat Bankası*.

120 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 667; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 565; Gümtüş, *Özel Hükümler*, s. 390-391; Yargıtay 2. HD, E. 1999/120, K. 1999/1933, T. 5.3.1999, *Kazancı İçtihat Bankası*.

121 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 666-667; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 566; Akıncı, *a.g.e.*, s. 78-79; Sarı, *a.g.e.*, s.61.

122 Berki, *a.g.e.*, s. 168; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 667; Özkaya, *a.g.e.*, s. 720; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 186.

123 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 667; Akıncı, *a.g.e.*, s. 79.

124 Berki, *a.g.e.*, s. 168; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 667; Akipek, *a.g.e.*, s. 80; Özkaya, *a.g.e.*, s. 718.

125 Berki, *a.g.e.*, s. 168; Akipek, *a.g.e.*, s. 80; Özkaya, *a.g.e.*, s. 718.

126 Esener, *a.g.e.*, s. 196; Tandoğan, *a.g.e.*, s. 668; Aksi yönde görüş için bkz. Akıncı, *a.g.e.*, s. 79.

dan, iflasın açılması ile bu güvenin sarsılacağı göz önünde bulundurularak, sona erme nedeni olarak kabul edilmiştir¹²⁷. Bu şekilde, iflas ile sözleşmenin sona ermesi kendiliğinden gerçekleşir¹²⁸.

Maddi fiillere ilişkin vekâlet bakımından vekâlet verenin iflas etmesi halinde, vekâlet sözleşmesi çoğunlukla devam eder. Nitekim iflas ile müflis ehliyetini muhafaza etmekte; ancak malları üzerinde tasarruf yetkisini kaybetmektedir. Ancak bu halde vekil, masraf veya ücretini tahsil edememek tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir. Bu bakımdan, masraf veya ücretin söz konusu olduğu vekâlet sözleşmesinde, vekilin tek taraflı sona erdirmesine gerek kalmaksızın vekâlet verenin iflas etmesi ile sona erdiğini ileri sürebilir ve vekâlet veren, bunun aksini ispat etmekle yükümlü olur¹²⁹.

Hukuki işlem yapılmasına ilişkin vekâlet sözleşmesi bakımından, vekâlet verenin iflas etmesi neticesinde, sözleşme kendiliğinden sona erer. Müflisin malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi, iflas idaresine geçer. Bu şekilde verilmiş bir vekâlet, taraflarca iflasa rağmen devam edeceği kararlaştırılamaz¹³⁰. Müflisin kişisel varlıklarına ilişkin hukuki işlemler hakkında vekâlet, iflastan sonra da işin mahiyeti gereği devam eder; ancak ücretli vekâlette, vekâlet sözleşmesi, tek taraflı olarak sona erdirilebilir¹³¹. Burada gecikmede tehlike olduğu oranda, vekâletin iflasına devam edilebilir¹³².

127 "... Davacı vekili, 25.03.2003 havale tarihli dilekçesinde davacı şirketin Kadıköy 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2002/620 sayılı dosyasında iflasına karar verildiğini belirtmiştir. Bu durumda davacı şirketin iflas idaresi memurluğu kanalıyla temsili gerekmekte olup, İİK'nun 194. maddesi gereğince davaya ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonra devam edebilir. Mahkemece bu yön gözetilmeden BK'nun 397. maddesi hükmü uyarınca iflas nedeniyle vekaleti sona eren vekilin gelmediğinden bahisle HUMK'nun 409. maddesi uyarınca dosyanın işleminden kaldırılmasına ve daha sonra davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinde isabet görülmemiştir..." Yargıtay 19. HD, E. 2004/7782, K. 2005/2011, T. 1.3.2005, Kazancı İçtihat Bankası.

128 Erdal Tercan, *İflasın Sözleşmelere Etkisi*, Ankara, 1996, s. 269.

129 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 669; Akıncı, *a.g.e.*, s. 81; Tercan, *a.g.e.*, s. 271; Özkaya, *a.g.e.*, s. 720; Canyürek, *Sayı: 12*, s. 186.

130 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 670; Tercan, *a.g.e.*, s. 270; Akıncı, *a.g.e.*, s. 82; Zevkliler/Gökyayla, *a.g.e.*, s. 629; Özkaya, *a.g.e.*, s. 720; "İflas hali, davanın taraflarından birisi için gerçekleşirse, İcra ve İflas Kanununun 194. maddesi hükmünce; o dava, alacaklıların ikinci toplantısından on gün sonraya kadar geri bırakılır. Bundan başka, iflas ile kişiliğin temsil ettirilmesi hakkı uyarınca verilen yetkiler Borçlar Kanununun 35 ve 397. maddeleri hükmünce sona erdiğinden ve İcra ve İflas Kanununun 226. maddesi hükmünce iflas edeni bütün malvarlığından masa temsil edeceğinden masanın verdiği yetki dışında eski temsilciye tebliğat da hükümsüzdür." Yargıtay 4. HD, E. 4256, K. 1871, T. 3.4.1965, Özkaya, *a.g.e.*, s. 736.

131 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 670; Akıncı, *a.g.e.*, s. 82; Tercan, *a.g.e.*, s. 270; Sarı, *a.g.e.*, s. 62.

132 Bkz. Becker, *a.g.e.*, s. 733; "... B.K.nun 397. maddesi 1. fıkrasına göre hilafı mukaveleden veya işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekalet iflas ile nihayet bulur. Aynı maddenin 2. fıkrasında ise "şu kadar ki vekaletin nihayet bulması müvekkilinin menfaatlerini tehlikeye koyu-

Maddi fiillere ilişkin vekâlette, vekilin iflas etmesi de işin mahiyeti gereği vekâleti sona erdirmez. Ancak bu durum vekâlet verenin vekile olan güvenini sarsacağından, tek taraflı sona erdirmeye bakımından haklı sebep olarak kabul edilir¹³³. Hukuki işlemlerin yapılmasını konu alan doğrudan temsil yetkisi veren vekâlet bakımından vekilin iflasına ilişkin olarak ileri sürülmekte olan bir görüş¹³⁴, bu durumun vekâlet verenin güvenini sarstığını ve özellikle vekâlet veren adına vekilin almış olduğu paranın vekilin malvarlığına girecek olması nedeniyle, vekâlet verenin gameden pay alacağını belirterek, vekâlet sözleşmesinin kendiliğinden sona ereceğini benimsemektedir. Bir başka görüş¹³⁵ ise her durumda vekâlet sözleşmesinin sona ermesinin gerçekleşeceğine ilişkin görüşe katılmamakta ve vekâlet verenin henüz kendisine teslim edilmemiş bulunan malların mülkiyetini kazanmış olduğunu ve iflas masasına karşı istihkak davası açmak imkânı mevcut olduğunu ifade etmekte ve böyle bir ilişkide vekâlet sözleşmesinin sona ermesinin gerekmediğini savunmaktadır. Dolaylı temsil yetkisi veren vekâlet sözleşmesinde ise vekilin yaptığı işlemlerden doğan hak ve borçlar öncelikle vekilin üzerinde doğmakta olduğundan, vekilin iflas etmesi ile vekâlet sözleşmesi sona erer¹³⁶.

E. İşin Görülmesine Geçici Olarak Devam Yükümlülüğü

TBK m. 513/2'de (eBK m. 397/2) “*Vekâletin sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürüyorsa, vekâlet veren veya mirasçısı ya da temsilcisi, işleri kendi başına görebilecek duruma gelinceye kadar, vekil veya mirasçısı ya da temsilcisi, vekâleti ifaya devam etmekle yükümlüdür.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Söz konusu maddede tayin olunan iş görme borcu, TBK m. 506 (eBK m. 390) hükmü uyarınca, sadakat borcundan kaynaklanan ve kanuna dayanan bir iş görme borcudur¹³⁷.

yorsa müvekkil veya mirasçısı veya mümessili bizzat işlerini görebilecek hale gelinceye kadar vekil veya mirasçısı veya mümessili vekaleti ifaya devam ile mükelleftir.” denilmektedir. Bu madde hükmü karşısında, işin mahiyetine göre vekaletin devam etmesi tabiidir. Çünkü iflas idaresi, kendisinin hasımı olduğu konuda müflisi temsil edemez. Ayrıca vekaletin son bulması olayda müvekkilinin menfaatini tehlikeye sokacağından, vekilin vekaleti ifaya devam etmesi zorunludur. Müflisin kendisini temsil etmesi için vekil tutmasına yasal bir engel bulunmamaktadır. Kaldı ki ilk vekilin Av. M.A'ye vekaletname vermesine ve bu vekilin yaptığı işleme müflis tarafından karşı çıkılmadığı gibi, aksine, icazet de verilmiştir. Mercî kararının bozulması gerekirken onandığı anlaşıldığından karar düzeltme isteğinin kabulü gerekmektedir...” Yargıtay 12. HD, E. 1995/15125, K. 1995/16430, T. 21.11.1995, Kazancı İçtihat Bankası; vekilin bu halde vekâleti ifaya devam mecburiyeti bulunmadığı ve vekilin istifa etmesinin haklı sebebe dayandığı görüşü için bkz. Esener, a.g.e., s. 186; Akıncı, a.g.e., s. 83, 131.

133 Tandoğan, a.g.e., s. 672; Tercan, a.g.e., s. 272; Akıncı, a.g.e., s. 84; Özkaya, a.g.e., s. 720; Canyürek, Sayı: 12, s. 186.

134 Tandoğan, a.g.e., s. 672.

135 Akıncı, a.g.e., s. 84.

136 Tandoğan, a.g.e., s. 674; Akıncı, a.g.e., s. 86; Tercan, a.g.e., s. 273.

137 Tandoğan, a.g.e., s. 660; Gümüş, Özel Hükümler, s. 392; Gürsoy, a.g.m., s. 15.

Hükmün uygulama alanı bulabilmesi ve vekâletin ifa edilmesine devam için öncelikle vekâlete konu olan işin niteliği bakımından işe devam edilmesi mümkün olmalıdır¹³⁸. Vekâlet sözleşmesinin TBK m. 513/1 hükmüne dayalı olarak sona ermesi durumunda vekâlet verenin ya da onun ölmüş olması halinde mirasçılarının menfaatlerinin tehlikeye düşecek olması, bir zararın ortaya çıkması ihtimalinin söz konusu olması gerekir¹³⁹. Belirtilen şartların mevcut olmasına rağmen vekil, mirasçı ya da temsilcinin, vekâleti ifaya devam etmemesi halinde, bu nedenle ortaya çıkan zararın, TBK m. 506 (eBK m. 390) hükmüne dayalı olarak tazmin edilmesi talep edilebilir¹⁴⁰.

Yargıtay vermiş olduğu kararlarında, bir davanın açılmasından evvel vekâlet verenin ölmüş olması halinde, menfaatin tehlikeye düşmesi söz konusu değilse, eBK m. 397/2 hükmünün uygulanamayacağı ve davanın reddine karar verileceğini belirtmekte; mirasçıların davaya devam ettirmelerinin mümkün olmadığını kabul etmektedir¹⁴¹. Nitekim ölümden sonra süreye bağlı bulunan bir davanın açılmasında, menfaatin tehlikeye düşmesi mümkün olduğundan açılmış bulunan davanın sonuçlandırılması gerektiği belirtilmiştir¹⁴². Aynı şekilde, vekâlet verenin

138 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 661; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 566; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 392; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 16; Akipek, *a.g.e.*, s. 81; Akıncı, *a.g.e.*, s. 133; Özkaya, *a.g.e.*, s. 718.

139 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 660-661; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 566; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 15-16; Gümüş, *Özel Hükümler*, s. 392; Akıncı, *a.g.e.*, s. 131.

140 Tandoğan, *a.g.e.*, s. 662; Yavuz/Özen/Acar, *a.g.e.*, s. 566; Gürsoy, *a.g.m.*, s. 18-19; Akıncı, *a.g.e.*, s. 133.

141 "... Davacı vekili tarafından dosyaya ibraz edilen veraset ilamına göre, ihtiyaçlı davacı Süleyman'ın 3.2.1989 tarihinde vefat ettiği, 2.2.1989 tarihinde ise avukatına vekaletname verdiği, vekilin ise 28.2.1989 tarihinde işbu davayı açtığı anlaşılmaktadır. Bütün sorun, davacının vekaletname verdikten bir gün sonra vefat etmesi nedeniyle daha sonraki bir tarihte açılan dava sebebiyle vekaletinin son bulup bulmadığının tesbiti hususunda toplanmaktadır. BK.nun 35 ve 389/1. maddesinde açıklandığı gibi müvekkilinin sağlığında düzenlediği vekaletname ile yetkili kıldığı avukatı; hilafı mukaveleden ve işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekalet akdi; müvekkilinin ölümü, medeni hakları kullanan ehliyetinin zevali veya iflas etmesi ile nihayet bulur ve vekilin bu nedenle müvekkilinin ölümünden sonra dava açması mümkün değildir. Vekil öldüğünü bilmeden dava açmış olsa bile davacının yalnız taraf ehliyeti yokluğu nedeniyle reddi gerekir. Dava açıldıktan sonra müvekkilinin ölmesi halinde bütün mirasçılarının duruşmaya çağrılarak yargılamanın devam ettirileceği kuralının bu olayda uygulama kabiliyeti yoktur. İhtiyaç nedenine dayalı tahliye davalarında süre koşulunun re'sen nazara alınması gerekmekte ise de sürenin bir dönemde kaçırılmış olması daha sonraki dönemlerde süresinde dava açılmasına engel olamayacağından müvekkilin menfaatlerinin tehlikeye düşmesi olasılığı bulunmadığından olayda BK.nun 397/2. maddesinin uygulanması da mümkün değildir. Açıklanan nedenlerle davacı vekilinin müvekkilinin ölümünden sonra vekaleti son bulduğu halde dava açması mümkün olmadığından davanın reddine karar vermek gerekirken..." Yargıtay 6. HD, E. 1989/18208, K. 1990/988, T. 1.2.1990, Kazancı İçtihat Bankası.

142 "... Mahkemece; davacının ölümü ile vekaletinin sona erdiği, yetkisiz vekil tarafından açılan davanın bu nedenle yasal süresinde açılmadığı ve komisyon kararının kesinleştiği belirtilerek mahkemenin görevsizliğine karar verilmiştir. Borçlar Kanununun 397/1. maddesi gereğince

ölümü neticesinde, kanun yoluna başvurulmasında da gecikmesinde hak kayıplarının söz konusu olabilecek olması nedeniyle vekil işin ifasına devam etmekle yükümlü olacaktır¹⁴³. Diğer yandan vekâlet verenin ölümünden uzun süre sonra vekâlet verene ait bir taşınmazın satılması halinde, vekâleti ifa yükümlülüğünün

müvekkilin ölümü ile vekalet sona erer. Ancak, anılan maddenin 2. fıkrasında vekaletin sona ermesi, vekalet veren kişinin menfaatlerini tehlikeye koyması, mirasçılarının işlerini bizzat görebilecek hale gelmesine kadar vekilin vekaleti ifa ile yükümlü olduğunu hükme bağlamıştır. Kadastro davaları süreye bağlı olan davalardır. Yasal süresinde dava açılmadığı takdirde tutanağın kesinleşeceği ve vekalet veren kişinin aleyhine durum oluşacağı açıktır. Dava konusu olayda davacı 1.3.1991 tarihinde vefat etmiş, dava 6.3.1991 tarihinde açılmıştır. Ölüm nedeniyle mirasçılarının bu kadar kısa sürede işleri bizzat görmeleri mümkün değildir. Öte yandan, yargılama sırasında tüm mirasçılarında davayı açan vekile vekaletname verdikleri saptanmıştır. Hal böyle olunca davanın yasal süresinde açıldığının kabulü ile uyumsuzluğun esastan çözümlenmesi gerekirken..." Yargıtay 16. HD, E. 1993/6164, K. 1993/12635, T. 29.11.1993, Özkaya, a.g.e., s. 728.

143 "... Taraflardan birinin, hükmün kendisine (veya vekiline) tebliğinden sonra ve fakat temyiz süresinin geçmesinden önce (temyiz süresi içinde) ölmesi halinde ve de ölen tarafın bir vekili var idi ise, ölümle vekaletin sona ermesine rağmen, bu son bulma müvekkilin menfaatini tehlikeye koyduğu için vekil hükmü temyiz etmekle yükümlü olmalıdır (BK. mad. 397/II). Zira, müvekkilin ölümü ile davaya vekaletin son bulması, müvekkilin menfaatlerini tehlikeye koyuyorsa (örneğin olayda olduğu üzere ölümden önce işlemeye başlamış olan temyiz süresinin geçmesi gibi) mirasçılar işlerini kendileri görebilecek hale gelinceye kadar vekil, BK. mad. 397/II'ye göre, vekalet görevini (hükmü temyiz etmek suretiyle) yapmaya devam etmelidir...

Yukarıdaki gerekçelerin ışığı altında; 17.10.2000 tarihinde ölen davalının vekiline (avukatına) 11.10.2000 tarihinde tebliğ edilen kararın 26.10.2000 tarihinde temyiz edilmesi hususu süresinde kabul edilmiş ve yukarıda yazılan gerekçelerle işin esası görüşülerek aşağıdaki sonuca ulaşılmıştır..." Yargıtay 3. HD, E. 2001/2647, K. 2001/2987, T. 3.4.2001, Kazancı İçtihat Bankası; "... HUMK'nun 427 ve devamı maddelerine göre, mahkemelerden verilen nihai kararlara karşı temyiz yoluna başvurulduktan sonra ilgili dairesince verilen bozma veya onama kararlarına karşı HUMK. 'nun 440. Maddesi uyarınca karar düzeltme istenebilir. HUMK. 'nun 442. maddesi hükmü gereğince bir defadan ziyade karar düzeltme yoluna gidilemez. Somut olayda miras bırakan borçlu Sultan, Şişli 1. icra Mahkemesi'nde ihalenin feshini şikayet konusu yapmış, mahkemece ihalenin feshi talebinin reddine karar verilmesi üzerine bu borçlu tarafından söz konusu karar temyiz konusu yapılmış, Dairemizin 2008/2154-4605 Sayılı Kararı ile mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir. Bilahare borçlu vekili tarafından onama kararının düzeltilmesi talep edilmiş, düzeltme aşamasında borçlu vekili müvekkilinin vefat ettiğini bildirmiştir. Dairemizce ölü olan borçlunun vekili tarafından verilmiş karar düzeltme talebi incelenerek Dairemizin 19.06.2008 tarih 2008/9943-13002 sayılı kararı ile reddine karar verilmiştir. B.K. 'nun 397.maddesinde vekalet ilişkisi, müvekkilin ölümüyle sona erer, ancak aynı maddenin 2.bendinde vekaletin nihayet bulması müvekkilin menfaatlerini tehlikeye koymakta ise vekil, mirasçılar ya da temsilcisi müvekkilin mirasçılarının ya da temsilcisinin bizzat işlerini görebilecek hale gelinceye kadar iş görmeyi sürdürmekle yükümlüdür. Bu durumda borçlu vekilinin karar düzeltme talebi üzerine Dairemizce inceleme yapıp karar verilmesinde bir usulsüzlük bulunmamaktadır. HUMK. 'nun 442. maddesi gereğince birden fazla karar düzeltme yoluna başvurulamayacağından borçlu mirasçılarının dilekçesinin reddine karar vermek gerekmiştir..." Yargıtay, 12. HD, E. 2008/17821, K. 2008/21157, T. 28.11.2008, Kazancı İçtihat Bankası.

devam ettiği kabul edilmemiştir¹⁴⁴. Ölümünden sonra bir yıla yakın bir sürenin geçmesinden sonra açılmış bulunan davada da eBK m. 397/2 hükmünün uygulama alanı bulmayacağı benimsenmiştir¹⁴⁵.

SONUÇ

Vekâlet sözleşmesinde vekil, vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun bir sonuca yönelen iş veya işlemi, özenli olarak yerine getirme borcunu yüklenmekte olup, vekilin şahsen ifayla yükümlü olması, mesleki bilgi ve yeteneğinin esas alınması ve sır saklama borcunun varlığı nazara alındığında, güven ilişkisinin ağır bastığı görülmektedir. Söz konusu güven ilişkisinin varlığı, vekâlet sözleşmesinin sona ermesine ilişkin bazı özel sebeplerin düzenleme altına alınması sonucunu doğurmuştur. Vekâlet sözleşmesinin kendine özgü sona erme sebepleri, tek taraflı sona erdirme, ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas olmak üzere TBK’de düzenleme altına alınmıştır.

Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Burada bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması söz konusudur. Tek taraflı sona erdirme hakkı, tek taraflı bir irade beyanı ile kullanılır ve kural olarak bir şekil şartına bağlı değildir. Ancak iradenin muhatabın bunu öğrenmesini sağlayacak bir şekilde yapılması gerekir. Aksi halde sona ermeyi öğrenince kadar vekilin yapmış olduğu işlemler, vekâlet vereni bağlar. Tek taraflı sona erdirme hakkının kullanılmasında karşı tarafın rızasının aranması ya da özel bir sebep gösterilmesi gerekmez de uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğer tarafın bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

144 “... davacıların miras bırakanı vekil eden İsmail’in 26.02.1987 tarihinde öldüğü kayden sabittir. Bilindiği üzere Borçlar Kanunu’nun 35 ve 397 maddeleri hükümleri gereğince aksi kararlaştırılmış olmadıkça veya işin mahiyeti icabı olduğu anlaşılmadıkça ölüm ile vekalet akdi son bulur. Dava konusu taşınmazların temlikinde kullanılan vekaletnamenin tetkikinde satış yetkisini içermekle beraber ölümden sonra devam edeceğine dair bir hususa yer verilmediği, ayrıca işin mahiyeti icabı kullanmanın da gerekmediği görülmektedir.

O halde, vekil edenin ölümünden uzunca bir süre sonra vekaletname kullanılmak suretiyle dava dışı Ahmet’e yapılan temlik işleminin yolsuz tescil niteliğinde bulunduğu ve Ahmet’in ilk el olması sebebiyle yapılan temlikin hukuki bir dayanağının bulunmadığı açıktır...” Yargıtay 1. HD, E. 2008/5335, K. 2008/10549, T. 21.10.2008, Kazancı İçtihat Bankası.

145 “... Eldeki dava ölü Mehmet Elma’ya vekaleten 10.7.2002 tarihinde Avukat M. Ali Bülte tarafından açılmıştır. Mehmet Elma’nın 16.8.2001 tarihinde öldüğü, kayden sabittir. Vekil adı geçenden ölüm tarihinden önce aldığı vekaletle dayalı olarak eldeki davayı açmıştır.

B.K 397. maddesi hükmüne göre ölümle vekalet ilişkisi sona erer: Davada ileri sürülen hususlar aynı yasa hükmünün 2.fıkrası hükmü kapsamında da düşünülemez. Öyle ise, usulüne uygun olarak açılmış bir davanın varlığından söz edilemez.

Hal böyle olunca, vekilin davada dava açma yetkisi bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu üzere hüküm kurulması doğru değildir...” Yargıtay 1. HD, E. 2004/7475, K. 2004/10423, T. 1.10.2004, Kazancı İçtihat Bankası.

Vekâlet veren ve vekilin, sözleşmeyi tek taraflı olarak her zaman sona erdirmeye hakkından önceden vazgeçilip vazgeçilemeyeceği veya bu hakkın, sınırlanıp sınırlanamayacağı konusunda bir görüş, vekâlet sözleşmesinin özel bir güven ilişkisine dayanan yapısı nedeniyle, söz konusu hükmün emredici nitelikte olduğunu ve vekâlet sözleşmesinin yapısal unsurunu teşkil ettiğini ifade etmekte ve vazgeçme ile sınırlamanın mümkün olmadığını kabul etmektedir. Bir diğer görüş ise güven ilişkisinin yoğun olmadığı atipik vekâlet sözleşmeleri bakımından, tek taraflı sona erdirmeye hakkının sözleşme özgürlüğü çerçevesinde kaldırılabileceğini benimsemektedir.

Vekâlet sözleşmesini sona erdiren nedenlerden bir tanesi ölümdür. Bu şekilde, vekil veya vekâlet verenin ölümü ile sözleşme sona erer. Vekâletin ifa edilmesi ve buna ilişkin talep hakkı, kişiye sıkıya bağlıdır. Bu bakımdan, vekâlet veren veya vekilin ölümünde terekeye dâhil olabilecek bir hak veya borç niteliği söz konusu değildir. Ancak ölüm anına kadar doğmuş bulunan hak ve alacaklar mirasçılara geçer. Tarafların vekâlet sözleşmesinin ölümden sonra da devam edeceğini ya da vekâletin ölümle birlikte başlayacağını kararlaştırmaları mümkündür. Vekâlet sözleşmesinin taraflarınca, sözleşmeye, vekâletin ölümden sonra da devam edeceğine ilişkin konulmuş bulunan kayıt mirasçıları bağlamaz. Mirasçılar sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirmek hakkına her zaman sahiptir. Temsilci veya vekilin yerine getireceği iş veya işlemin, vekâlet verenin ölümünden sonra yapılmasına ilişkin vekâletin hukuki niteliği ve şekli doktrinde tartışmalıdır. Yargıtay vekâlet verenin ölümünden sonra bir işin görülmesi için verilmiş bulunan vekâletin, sağlar arası bir işlem olduğunu, ölüme bağlı tasarrufların şekline bağlı olmadığını kabul etmiş; ancak saklı paylı mirasçılarının bu ivazsız ve şekilsiz kazandırmanın risklerine karşı maddi açıdan korunmaları gerektiğini öngörmüştür.

Vekâlet sözleşmesi, gerek vekilin, gerekse vekâlet verenin ayırt etme gücünü kaybetmesi ve tam ehliyetsiz olması halinde de sona erer. Aynı şekilde, ayırt etme gücüne sahip bulunan kişinin kısıtlanması veya yasal danışman atanması da sözleşmenin sona ermesi sonucunu doğurur.

Vekil veya vekâlet verenin iflası, vekâlet sözleşmesinin taraflar arasındaki karşılıklı güven ilişkisine dayandığından, iflasın açılması ile bu güvenin sarsılacağı göz önünde bulundurularak, sona erme nedeni olarak kabul edilmiştir. Bu şekilde, iflas ile sözleşmenin sona ermesi kendiliğinden gerçekleşir.

Vekâletin sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürüyorsa, vekâlet veren veya mirasçısı ya da temsilcisi, işleri kendi başına görebilecek duruma gelinceye kadar, vekil veya mirasçısı ya da temsilcisi, vekâleti ifaya devam etmekle yükümlüdür. Söz konusu maddede tayin olunan iş görme borcu, sadakat borcundan kaynaklanan ve kanuna dayanan bir iş görme borcudur. Hükmün uygulama alanı bulabilmesi ve vekâletin ifa edilmesine devam için öncelikle vekâ-

lete konu olan işin niteliği bakımından işe devam edilmesi m¼mk¼n olmalıdır. Bununla birlikte, vekâlet verenin ya da onun ölm¼ř olması halinde mirasçılarının menfaatlerinin tehlikeye d¼řecek olması ve bir zararın ortaya çıkması ihtimalinin söz konusu olması gerekir. Belirtilen şartların mevcut olmasına rağmen vekil, mirasçı ya da temsilcinin, vekâleti ifaya devam etmemesi halinde, bu nedenle ortaya çıkan zararın, tazmin edilmesi talep edilebilir.

Kaynakça

- Akıncı, Şahin, *Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Konya, Sayram, 2004.
- Akıntürk, Turgut/Ateş Karaman, Derya, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Özel Borç İlişkileri*, Onsekizinci Baskı, İstanbul, Beta, 2012.
- Akipek, Şebnem, *Alt Vekâlet*, Ankara, Yetkin, 2003.
- Altop, Atilla, *Yönetim Danışmanlığı Sözleşmesi*, İstanbul, Vedat, 2003.
- Antalya, O. Gökhan, *Miras Hukuku*, İstanbul, Alkım, 2003. (*Miras Hukuku*).
- Antalya, O. Gökhan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I*, İstanbul, Beta, 2012. (*Borçlar Genel*).
- Aral, Fahrettin, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, 8. Baskı, Ankara, Yetkin, 2010.
- Ataay, Aytekin, *Borçlar Hukukunun Genel Teorisi*, Dördüncü Bası, İstanbul, Der, 1986.
- Becker, H., *İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm, Çeşitli Sözleşme İlişkileri, Madde: 184-551*, Dura, A. Suat (çev.), Ankara, Yargıtay Yayınları, 1993.
- Berki, Şakir, *Borçlar Hukuku, Özel Hükümler*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1973.
- Bilge, Necip, *Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri*, Ankara, BTHAE, 1971.
- Buz, Vedat, *Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme*, Ankara, Yetkin, 1988. (*Sözleşmeden Dönme*).
- Buz, Vedat, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara, Yetkin, 2005. (*Yenilik Doğuran Haklar*).
- Canyürek, Murat, “Özellikle ‘Maddi Fiillere İlişkin Vekâlet’ Yönünden Vekâlet Sözleşmelerinin Bazı Özellikleri”, *Argumentum*, Mayıs 1991, Cilt: 1, Sayı: 10, ss. 141-146. (*Sayı: 10*).
- Canyürek, Murat, “Özellikle ‘Maddi Fiillere İlişkin Vekâlet’ Yönünden Vekâlet Sözleşmelerinin Bazı Özellikleri”, *Argumentum*, Temmuz 1991, Cilt: 1, Sayı: 12, ss. 182-187. (*Sayı: 12*).
- Dural, Mustafa/Sarı, Suat, *Türk Özel Hukuku, Cilt: I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanun’un Başlangıç Hükümleri*, İstanbul, Filiz, 2006.
- Dural, Mustafa/Öz, Turgut, *Türk Özel Hukuku, Cilt: IV, Miras Hukuku*, Altıncı Bası, İstanbul, Filiz, 2012.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Ankara, Yetkin, 2014.

Esener, Turhan, *Salahiyete Müstenit Temsil*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1961.

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-I, 2. Bası*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1976.

Gökyayla, Emre, “Eser ve Vekâlet Sözleşmeleri”, *Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu, Makaleler-Tebliğler*, Derleyen: İnceoğlu, M. Murat, İstanbul, XII Levha, 2012, ss. 287-295. (*Sempozyum*).

Gökyayla, Emre, *Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi*, Ankara, Seçkin, 2007. (*Avukatlık Sözleşmesi*).

Gümüş, Mustafa Alper, *Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Cilt 2*, İstanbul, Vedat, 2010. (*Özel Hükümler*).

Gümüş, Mustafa Alper, *Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu*, İstanbul, Beta, 2001. (*Özen Borcu*).

Gürsoy, Kemal T., “Vekâlet Akdinin Ölüm Nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuçları”, *Temsil ve Vekâlet’e İlişkin Sorunlar Sempozyumu*, İstanbul, 1977, ss. 1-34.

Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Emre, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, İstanbul, Vedat, 2011.

Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/Arpacı, Abdülkadir, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, İstanbul, Filiz, 1992.

Honsell, Heinrich, *Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, 5. überarbeitete Auflage*, Bern, 1999.

İmre, Zahit/Erman, Hasan, *Miras Hukuku*, İstanbul, Der, 2011.

İnan, Ali Naim/Ertas, Şeref/Albaş, Hakan, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku*, Ankara, Seçkin, 2006.

Karagöz, Havva, “Roma Hukukunda Mandatum Post Mortem (Ölümden Sonra Vekâlet)”, *Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan*, İstanbul, 1999, ss. 165-178.

Kayıhan, Şaban, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı*, Ankara, Seçkin, 2014.

Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası. www.kazanci.com (çevrimiçi). (*Kazancı İçtihat Bankası*).

Kılıçoğlu, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Genişletilmiş 14. Bası, Ankara, Turhan, Temmuz 2011. (*Genel Hükümler*).

Kılıçoğlu, Ahmet M., *Miras Hukuku*, Ankara, Turhan, 2006. (*Miras Hukuku*).

Kocayusufpaşaoğlu, Necip, *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlemi Sözleşme*, 4 üncü Bası dan 5 inci Tıpkı

Bası, İstanbul, Filiz, 2010. (*Borçlar Hukuku*).

Kocayusufpaşaoğlu, Necip, *Miras Hukuku*, İstanbul, Filiz, 1987. (*Miras Hukuku*).

Kuntalp, Erden/Barlas, Nami/Ayanoğlu Morali, Ahu/Çavuşoğlu Işintan, Pelin/İpek, Mehtap/Yaşar, Mert/Koç, Sedef, *Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na İlişkin Değerlendirmeler*, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2005.

Nomer, Haluk N., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Onuncu Bası, İstanbul, Beta, 2011.

Oğuz, Arzu, *Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekâlet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması*, AÜHFD, Ayı Basım, Ankara, 1991.

Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1*, 10. Bası, İstanbul, Vedat, 2012. (*Borçlar Genel, Cilt-1*).

Öz, M. Turgut, *İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi*, İstanbul, Kazancı, 1989.

Özel, Çağlar, *Mukayeseli Hukuk Işığında Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı*, Ankara, BTHAE, 1998.

Özen, Burak, “Borçlar Kanunu 386/II Üzerine Düşünceler”, *Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, Cilt: I*, İstanbul, 2001, ss. 598-632.

Özkaya, Eraslan, *Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması*, Ankara, 1997.

Sarı, Suat, *Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi*, İstanbul, Beşir, 2004.

Saymen, Ferit H., *Vasiyeti Tenfiz Memurunun Hukuki Mahiyeti*, İstanbul, 1938.

Seliçi, Özer, *Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1976.

Serozan, Rona, *Miras Hukuku*, Ankara, Seçkin, 2012. (*Miras Hukuku*).

Serozan, Rona, *Sözleşmeden Dönme*, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Vedat, 2007. (*Sözleşmeden Dönme*).

Serozan, Rona, “Mirasçıya Geçen ve Geçmeyen Haklar, Mirasçının Aslından Kazandığı Haklar ve Miras Bırakanın Ölüm Sonrasına Uzanan Haklar”, *Prof. Dr. Nihal Uluocak'a Armağan*, İstanbul, 1999, ss. 311-317.

Şenyüz, Doğan, *Borçlar Hukuku, Genel ve Özel Hükümler*, 5. Baskı, Bursa, Ekin, 2011.

Tandoğan, Haluk, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Cilt II*, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul, Vedat, 2010.

Tekinay, S. Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Alttop, Atilla, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yedinci Baskı, İstanbul, Filiz, 1993.

Tercan, Erdal, *İflasın Sözleşmelere Etkisi*, Ankara, 1996.

von Tuhr, Andreas, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt: 1-2*, Edege, Cevat (çev.), Ankara, Yargıtay Yayınları, 1983.

Tunçomağ, Kenan, *Borçlar Hukukunun Genel Esasları*, İstanbul, 1971.

Uygur, Turgut, *Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Cilt 8, 3. Baskı*, Ankara, Seçkin, 2010.

Yavuz, Cevdet/Özen, Burak/Acar, Faruk, *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*, 9. Baskı, İstanbul, Beta, Ekim 2011.

Zembulidis, Temistokli, "Vekâlet", *İBD*, 1942, Yıl: 16, Sayı: 5, ss. 285-304.

Zevkliler, Aydın/Gökyayla, Emre, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, 13. Bası, Ankara, Turhan, 2013.